

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 26666 - PREZIOA 5 PEZETA

EUSKAL JAIK DONOSTIAN

«Semana Grande» delakoa, batez ere kanpotarrentzat gustokoa izaten dan astea atzera utzita, laster datozkigu Donostiako Euskal Jaiak. Iraillaren 7-an ari eta 18-an bukatuko dira. Bildu gindezke euskaldunok Donostia ederrean, berea duen euskal kutsua azi araztera. Emen agertzen ditugu «C.A.T.» etxeak, Loiola-erri Irratiarekin batean antolatutuen zenbait jai-alderen oiñariak.

TXALAPARTARIEN LEIAKETA

OINARRIAK

Bat. — Edonungo txalapartariak parte ar dezakete sariketa onetan. Bi.—Bakoitzak, bi ekiñaldi egin bearko ditu, luzeenera ere, zazpi minutuz beerakoak.

Iru. — Txalaparta goitik beera, ukabil gisara, biña makillez jo bearko dute txalapartari guztiek.

Lau.—Txalaparta nota moldatu bakoitzaren esku glditzen da: zenbat oolekin, zeren gainean, eta abar.

Nai dutenentzat, antolatzaileek, oiturazko txalaparta bat jarriko dute plazan.

Bost.—Izenak: abuztuaren azkenengo egunerako, Donostiko Centro de Atracción y Turismo etxean

eman bearko dira. Zuzenbidea ere bai.

Sei.—Sariak:

Lelengoa: 3.000 pezeta eta kopa. Bigarrena: 2.500 pezeta eta kopa. Iru arrena: 2.000 pezeta eta kopa.

Zazpi.—Beste guztiei, taldeko mila pezeta emango zaizkie, kastuetarako.

Zortzi. — Epai-maikoen erabakia, onartu bearko da.

Bederatzi.—Emen aitatzen ez dan edozer, antolatzaileek erabakiko dute.

IRRINTZILARI-LEIAKETA

OINARRIAK

Bat. — Edonungo irrirtzilariak parte ar dezakete leiaketa onetan.

Bi.—Irrirtzilarien saioak, Donostiko Trinitadeko plazan, irailaren zazpitik amairurako asteen egingo dira.

Iru.—Bakoitzak, iru irrirtzi egingo ditu aproba-gisara, lelenik.

Eta gero, beste bi irrirtzi, berri ere txandaka.

Lau.—Izenak, abuztuaren azkenengo egunerako, Donostiko Centro de Atracción y Turismo etxean eman bearko dituzte, parte artzea nai dutenek.

Bost.—Sariak:

Lelengoa: 1.250 pezeta eta kopa. Bigarrena: 1.000 pezeta eta kopa. Irugarrena: 800 pezeta.

Lauarrena: 500 pezeta.

Gaiñerako guztiei, 200 pezeta, joan-etorrien ordain bezela.

Sei.—Juradokoen erabakia, onartu bearko da... Eta, emen izendatzen diranez gaiñera beste dudaldirik izn ezker, antolatzaileek erabaki bearko dute.

TRIKITI-LEIAKETA

OINARRIAK

Bat.—Trikiti-leiaketa onetan, soñu txikiz eta kantari-pandero jotzaille baten laguntzaz ibilli oi diran guztiek parte ar dezakete. Eus-kalerri guztikoek alegia.

Bi.—Aire guztiak, dantza askatu edo korroan dantzaiaal izatekoak bear dute izan: fandango, arin-arin, biribilketa eta abar, alegia.

Iru.—Soñu-joleari pandero eta kantuz laguntzen dionak, euskeraz abestu bearko du.

Lau. Trikiti edo talde bakoitzak, 4 pieza jo bearko ditu, sariketa barruan. Eta laurok nor berak aukeratuak.

Kantuz lagundutako saioei, juraduak begirapen berexia izango die. Bost.—Jai-aldiak, Donostiko Tri-

nidade-ko plazan, irailaren zazpitik amairurako asteen ospatuko dira, garaiz esango dan egun eta orduetan gaiñera.

Sei.—Izenak, abuztuaren azkenengo egunerako. Donosti-ko Centro de Atracción y Turismo-etxean eman bear dira.

Edo bestela, Loiolako erri irrati-ra, 8115-05 eta 81-17-12 telefonetara otsegiñaz.

Zazpi.—Sariak:

6.000 pezeta eta kopa, osoan saiorik onena eskeintzen duan taldearentzat.

2.000 pezeta eta kopa, trikitikanta zaarrik jatorrena kantatzen duen taldearentzat.

2.000 pezeta eta kopa, trikitikanta berririk onena kantatzen duenarentzat.

3.000 pezeta, pandero jotzaillerik onenarentzat.

3.000 pezeta, soñu-jolerik onenarentzat.

Zortzi. Parte artu eta saririk gabe gelditzen diranei, pertsona bakoitzeko, BOSTEUN BANA pezeta emango zaizkie, joan-etorrien kastuetarako eta abar.

Bederatzi. Antolatzaileek izendatuko epai-maikoen erabakia, nai ta ez onartu bearko da.

Amar. Emen esaten diranez gaiñerako edozein dudaldi, antolatzaileek erabaki bearko dute.

NON ZER

● AURREZKI-KUTXAK ETA EUSKERA

Gaztañagak ... 3 garrean

● ERRIGINTZA ETA MAIXIAKETAK ... 5 garrean

● PENAGARRIA

Laspiurrek ... 6 garrean

● ESAERA ZAARRAK

Intzak ... 7 garrean

BIZKAITIK DEGU NEGARRA

Eta ez negar txikia ere... Bi trenek (bata jendez betea ta bestea utsik), elkarren arteko ari-jokoa egin digute Plentzi aldean. Ildako ta zaurituek negargarritzko dolua zabaldu dute eskualde aretan, Aste aundiaren oiñetara eldu ez eldu daudela.

Amaita etxetako egoera galgarria zabaldu du gertaera mingarri onek. Eta beti bezela, beranduko damu ta negarrak ezingo du gozatu ainbeste familietako zoritxar beltza.

—oOo—

Bideetako ezbeharrek, ugalitzen ari zaizkigu azken-urte ontan. Jaietako poza, ezbehar oien azpian itotzen zaigu alde guztietan. Bezperatik amesetan jartzen gera, jai-pozetan. Etxeak ustu ta bideak betetzen dira alde batetik bestera dihoan jendez. Gauerako, or ditugu bide-baztarretan galduak goizean etxetatik aterako kristauak.

Baiña oraingoan ez tira bat edo beste elbarritu ta il. 33 ildako ta berreunka zauritu, askotxo dira Bizkai aldeko txoko baterako. Jende errukarria, itsas-alderako pozetan jai-goizean aterea! Etxean gel-dirik egon izan balira, ezer etzitzaien gertatuko; baiña jai-usaira nola etxean lotuta egon? Eta irten ziran beren zoritxar eta eriotza-bidean, alakorik uste gabe...

—oOo—

Gure aurrenengo egitekoa, ez da orain, zoritxar orren erantzupidea noren bizkar bota jakitea. Aurreroko lana degu, ezbehar gorri orretan galdu diranei gure errukia ta laguntza eskeintzea. Gero... bakoitzak jaso dezala bere erruen ondoren beltza.

Erruki degu auzi ontan naastua gelditu dan Urdulizko geldoki-burua. Onen bizkar jotzen dute, nunbait, ondamenti orren errua. Giza-jok izango du naikoa min bere biotzean; baiña gure eginbearra onelako gertaeren aurrean, gerorako neurriak artzea da.

Kontura gaitzek, nolako erantzupide aundia duten tren-bideetako kargu duten gizonek. Gizon baten eskuan jarria gelditzen zera, trenean sartzen zeraneko. Ta, agian, ezta kargudun oien gain erru guzia bota bear.

Gizarte barruan, guziok degu, kalte ta ondapan askoren errua. Tren-bide oietako kontuak nola dihoaz askotan?... Noiztiokak dira atzera-aurrera dabiltzan tren oietako burni ta kotxeak?... Gai zaarrak eta

2gn orrian jarraitzendu

ikusmirak eguneroko gaietatik

BIZKAITIK...

(2'gn orrialdean asiera)

ondatuak or dauzkagu sarri aldatu ta berritu gabe. Ain-beste kristauren ibilbide di-ran tramankulu ta tresnak, erabiliaren erabiliz ondatu-ta dauzkagu alde askotan. Au gutxi balitz bezela, eme-zortzi ordutako lana egiña zan, azken iru egunetan, Ur-dulizko geldoki-burua.

Eta ala etortzen dira etor-tzekoak. Jendeak eztu beñi-ere uste bere etxekoei one-lako zoritzarrik gaiteratu da-kiokenik. Auzokoei zerbait gertatzea, ezta arritzeko. Gaurko bidetako gal-zoriak ainbesterañño ugaltu dira... Ta ala zaudela —zapla!—, or datorkizu etxe guzia ondatzeko gal-bidea.

Orain da, ba, gerorako neu-ri obeak artzeko ordua. Oker dauden kontuak zuzentzeko, esna gaitzen. Gure arreta ta guzti, naiko lan izango de-gu onelako ezbeharrek atze-ratzen. Gure miña agertzen diegu biotzez ildako ta zau-ritutako senideei!

"Oraiko" - Klub

AKEITA - ETXE BERRI

TA EDERRA

DANTZA - LEKU

EGOKIA DUELA

SIKODELIKO ARGIEKIN

★

San Franzisko kalean

Urrutizkiña: 74 17 96

ELGOIBAR (Gipuzkoa)

"LAU"

MARGOKIAK

SOLAIRUEN LABAINTZE
TA BERNIZTEA

San Franzisko, 40

Urrutizkiña: 74 16 06

ELGOIBAR (Gipuzkoa)

"ASKEN" IZKILLUAK

«ASKEN» IZKILLUAK

EIZE - ESKOPETEN SALTZAILLE ZUZENA

San Franzisko, 3

ELGOIBAR — (Gipuzkoa)

M. Arrieta

OIALAK ETA EUNGINTZAK

San Francisco, 14

Urrutizkiña: 74 13 16

San Bartolomé, 18

Urrutizkiña: 74 17 14

ELGOIBAR (Gipuzkoa)

NORBERTO

ZABALA

MARGOLARIA

EDERTZAILLEA

Gordailuak: Rosario, 32

Urrutizkiña: 74 11 27

ELGOIBAR (Gipuzkoa)

Jestoria-

Auto-Eskola

San Franzisko, 22 Urrut. 741651

ELGOIBAR (Gipuzkoa)

PASAPORTEAK

—Automobillen erosketaberri

EIZA TA ARRANTZA

BAIMENAK

—Gidari karnetak

JABE ALDATZEAK

—Erabat, edozein arazo

MATRIKULAK

FOTOKOPIAK BEREALA

"BERASETA"

ERAMAN - EKARRIAK

Urrutizkiñak: 74 11 55

74 12 39

ELGOIBAR (Gipuzkoa)

Baserriaren alde

EUSKAL ETA ERDAL

Caja de Ahorros

Municipal de San Sebastián

Banan baneko azyiak

Ongarri ta abonoak

Belar Zuloak

Erosi edo berritzeko diru

aurreratzea

Baserri, lur-tresnak ta abar

Torelavega'ko Perla Joan

etorriak

NERE BORDATXOTIK

ZARAUTZ'KO JAKINGARRIAK

Santa Kruz apaizaren entzuerarik nork ezto?

Gerra-gizon sonatu ark sarritan bixitatu zuan Zarautz. Kale Nagu-sian, amabosgarren lumeroan izan zuan aterpe ta ostatu.

Olo ta Lizarraga jeneralak, San-ta Kruz beurekin zutela, antxe era-baki zuten Aia'ko gaitari nolatan eraso.

Madoz istorigillea Zarautz'en bizi izan zan aldi on batean.

Eta Madoz'ek dasaigunez, erri on-tan pertsona askotxo irixten ziran 90 eta 100 urte betetzera.

Nere lagun zintzo Juan Erentxun jaunak argitaratu berria duan Za-rautz'ko Monografian, argibide txiki batzuk ematen dizkigu. Liburu za-rrak astinduz aurkitu al izan ditu. Ildakoen agiriak agertzen diran liburu zar aietako batean onoko au agertzen da:

Jose Elkano, «Elkano-Goikoa» ba-serriko nagusi jauna, 107 urtere-kin il zan.

Aren aita ere ba-zituan 100 urte il zanean.

Ama berriz, 102 urtetan itzali zan. Ederra urte sailla iru pertsonen artean eta etxe baterako!

1730'garren urtean il zan Juan Bautista Lizardi jauna. Narro'neko jauregiaia (maiordomoa) zan. Aren anai beneragarri Aita Lizardi, indioak il zuten. Eta eriotzak emate-ko erabili zuten azkon bat (fletxa bat), ondo gordea edukitzen zuan. Asturias'ko semeak ziran Lizardi-tarrak.

Gaur ere, Jaunari esker, urtez ondo osatutako gizon-andreak ugari samar aurkitzen ditugu.

Oietako bat Gipuzkoa'n entzute aundiko dan gizona: Don Kostan-tino Aginaga jauna, probintziako di-putadu izandua. 97'garren urtearen billa diña, ta bizkor ikusten da ka-leetan.

Urtez aberats egotea da bat, eta Aginaga jauna dagoan bezela ego-tea beste bat.

Oraindik lanean ari dan gizona da. Goizeko zortziretarako asiko da bere zeregintzan.

Lege-gizona, abogadua da don Kostantino.

Zazpi urte bete nituan ezkerko Za-rautz'en bizi naiz.

Denbora ortan guzian bi pertso-na ditut nik eun urte be-tetakoak. Emakumezkoak biak.

Tamala izan zan Don Mateo Mu-jika, gure gotzai gogoangarria, mai-lla ortara ez eltzea.

Etzuan ezer askorik nalta. baiña lenagotik izan zuan Jaunaren deia.

LAPUR BATEN AZKENA

Santiago Konpostela'ra erromes zijoazenak Zarautz'tik igarotzen zi-ran antziñako denbora aietan.

1586'garren urtea zan.

Lapurretan egin zuten Zarautz'ko eliz nagusian, parrokan.

Baliozko kalizak, eliztarren txan-onak, eta eztaikit zenbat gauza ez-kutatu ziran.

Etzuan iñork asko pentsatzen la-purra erromes (peregrinoa) izan zi-tekeanik.

Asturias'en, Salas izeneko errian, italiar bat arrapatu zuten lapurre-tan.

Bai estu artu ere!

Ta... lapurrak, ziranak ziran be-zela aitortu zituan.

Zarautz'en zikindu zituala lenen-purtu zuala.

Eliz-nagusiko buruak sei gazte bidali zituzten Asturias'era, txalupa batean sarturik.

Beurekin batera ekarri zuten la-purra erria.

Italianoak, Zarautz'en, bein da berriro aitortu zituan egindako oke-rrak.

Kaliz eta ontzi baliosoak nun gor-de zituan garbiri esan zuan. Ark esandako tokian aurkitu ere.

Galdutakoak berriro inguratzeko modua egin zan.

Alare, orduko denborak etziran gaurkoak.

Denbora gogorak eta lege gogo-rragoak. Etzan izan lapurrarentzat barkapenik.

Urkatu, egin zuten.

Egun luzeetan egon zan zatitu-tako gorputza urkamendian, jende-aren eskarmentagarri.

EGUN GOGOANGARRIA

Ala izan zan Abuztua'ren zortzi-garren eguna, Getari'n.

«Arrantzale Andreari» arri-irudi bat, estatua bat zutitu zitzaion Ge-tari'ko kaiean.

Ondo merezia alare!

An ziran Gipuzkoa'ko agintari na-gusiak.

Denborak etzuan geiegarrik lagun-du, baiña bildu zan jendea, arra-nek ezpaitu!

Bi emakume txalogarri arri-iru-diari gaitako estalkia kentzen. Erri-koa bat; Zumai'koa bestea.

Supritzen eta negar egiten ika-sitako emakumeak biak; Kantauri itxasoaren zakartasunen berri ondo dakitenak.

Visitacion Larrañaga, getariarra.

Oraintxe dala ogeitamar urte, lau anai ta lengusua itxasoan galtzeko zorigaitza izan zuan.

Aien gorputzak Kantauri biurriak irentsi zituan bere asarraldietako batean.

Pakita Gomez Galdona, zumaiarra.

Onek, senarra Zumai'ko sarreran, barran, galtzeko zorigaitza izan zuan, gaixoak.

Getari'ko musikariak «Agur Jau-nak» entzunerazi zuten.

Kaieko ontziak txistuz eta turu-taz etenik gabe. Su-ziri edo itxa-feroak zeru-bidean zorrozki, bat bestearen ondoren.

Ango ots eta zarata! Nork agertu lumaz une aren aunditasuna!

Nork irauñ, matraillondotan beera malkoak igesi gabe!

Getari'ko erretore prestu Epelde jauna, irudia onesten, bedekatzan.

Donosti'ko Alkate jaunak, Getari'ko Alkate jaunak, eta Gipuzkoa'ko Gobernadore jaunak itzezin zuten.

«Arrantzale Andranen» goralpene-tan guziak, egunari zegokionez.

Aurretik arraun jaia izan zan, trai-nerilla izeneko ontzietan. Getaria-rrak nagusitu, ta bandera errian gelditu.

Kontrarioak: Ondarrabi ta Pasai San Juan.

Donosti'ko Aorros Kutxak geta-riar guzien esker beroa ondo me-rezia du, arri-irudi bikain ori zu-titzeko eskeiñi duan diru laguntza-gatik. Eskultura lana Amaya jaunak egiña da.

Bijoz bi bertso txiki Iparagirre'-ren doñuan kanta al izateko:

Apain, dotore, kaia bezela

Gaitari'ko kaieak

grazi aparta zuan berekin

larunbat arratsaldeak.

Jaso dan estatua

oso da gustatua,

aiek txaloak jendeak!

oiek guziak merezi zitun

Arrantzalean Andreak

—oOo—

Zer esanaia duan berekin

arri-irudi bikain orrek.

aurrerantzean begiratu-ko

dio makiñatxobatek.

Egin diran gastuak,

ordainduta, aztuak,

ezpaitu izutu ezerk,

esker beroak merezi ditu

Donosti'ko Kaja Aorros'ek.

—oOo—

Arrantzale erara jantzita agertu ziran Getari'ko mutil eta neskak. Getari'ra zoazenean etzaite gelditu irudi ori urretik ikusi gabe.

«AIALDE» ZANA GOGORATUAZ

Antonio Valverde «Aialde'ren» eriotza ta bere euskal liburu baten jaiotza denbora beretsuan gertatu ziran.

«Sociedad Guipucoana de Edi-ciones y Publicaciones, S.A.» argi-taratzailleak, «Ibar Ixilletan» izen-burua daraman liburua eman du argi-tara.

Xabier Aranburu adiskideak bere lan batean egoki zionez, «Aialde» lurperatutako egun aietantxe, ala bearez. An da emen argitaratu zi-tuen lanen bilduma bat da. Guzía euskeraz.

«Euskandunberri izango naiz be-ti», aitortzen digu egilleak.

Danok dakigunez, Valverde jau-nak berandu batean ikasi zuan eus-keraz, baiña bai pulamentuz.

Era ontan jarraitzen du:

«Deitura ortaz ez naiz ni lotsa-tzen, arro-arro aitortzen baitut ne-re berritasun ori».

«Baiña... ai, mintzadun berri ba-tek eztu baiñere itzegingo, ezta ere idatziko, seaskatik amaren bu-larrean izkuntza edoski duten ja-torrek bezela».

Tarteka-marteka, arrigarri eztanez, ikusten da euskaldunberri dala.

Ba-dira zatitxo batzuk jatorrizko euskaldunak beste modutara idatzi-ko zituzkeanak.

Uskeri batzuk dirala aitortu bear ainbat zati jatorren ondoan.

Liburuaren aurre-itzetan au dio D. Manuel Lekuona jaun agurga-riak:

«Zer esan "Aialde'ren" estiloari buruz?

Estilo berria, bañan, ala berean, argia. Berria azalez, estilo laburra, ritmo ondo-neurtu batean. Bañan estilo argia benetan. Estlista fiña degu "Aialde".

Oiartzun'i zor diola, dio berak, estilo ori.

Ezer bada ta, nik uste, gure pai-saje oiartzuarrari, "Aialde'k", argi-tasuna zor dio.

Oiartzun'go paisajea, bere lerro garbiz da olakoxe argia».

Errez, neke gabe irakurtzen libu-ru ontako artikuluguziak.

Au da bearezkoen euskal ira-kurleak ugaltzeko. Ilunak eta astun-tasunak gogaitu egiten dute ira-kurlea. Gogoangarri dira Lekuona'-ren ondorengo itz auk:

«Askotan, guk, ezer esatekorik gabe idazten degu. "Aialde'k" ez.

Esatekorik ez duanean ixilik egon-go zaigu. Idazten badu, zerbait esangarri idazteko izango da».

Onenbestez konturatuko ziñan, irakurle, "Aialde'ren" liburu au ira-kurtzeak balio duala.

Sentimen aundiko anima "Aialde'-rena".

Eztugu danok jakiten esatekorik eztugunean ixilik egoten.

Idazle batentzat goralpen bikai-ñagorik ezteteke egin. Garrantziko esangarriak dituztenean luma artu-ko duten idazleak bear ditugu.

Besteak beste dirala, Irun'go «El Bidasoa'n» Juan Baxurko bertsojar-tzaille argiaren il berriak bultzata idatzi zuan artikulua alako zirrara bat egin dit. Nola ez!

Ona emen «Aialde'k» idatzitakoa:

«Zoritzarrez, olerkari bikain arek, ez dezake orain alde batetik edo bestetik jo.

Ixilik gelditu baizaigu betiko.

Euskera astiro-astiro itzaltzen ari dan bitartean, euskaldunak ba-doz mundu ontatik, bat bestearen atze-tik. Gure erriak jende berriaz be-tetzen ari diran aldi berean, eus-kaldunak kanposantuan beste Eus-kalerria sortzen.

Euskalerri ixil au ere, denbora-rekin, zapalduta geldituko da».

Lerro auk idatzi zituana —au zorigaitza— kanposantura joana du-gu beste Euskalerria sortzera.

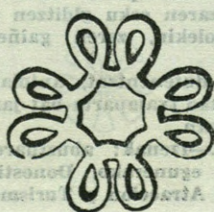
Zeiñek esan bear zuan!

Baiña, Jainko maitea!, kanposan-tuko Euskalerri ixil ori ere denbo-rarekin zapalduta geldituko ote?

Ori bederen ez ote dute erres-petutako?

Ai, «Aialde'ren» moduko euskal-dunberri asko bagenitu!

Baxurri

BATASUNA ERRIA - GIDARIAK - ERRIA

Erriak, gidariak bear ditu; eta gidariak, erria bear dute.

Erriak, bere gisa uzten bazaio, ez du egundano batasunik egin-go. Batzen ez-baia, banatzen segiko du lendaz gañera. Eta ori, ez da gure erriaren gaitza bakarrik, erri guztiena da. Baita erriak beren buruen jabe diranean ere, ori ala gertatzen da. Zer esanik ez, berriaz, gureak bezela, bururik ez dutenean. Beraz, erriak gidariak bear ditula, gauza garbia da.

Baia, bidariak erria bear dute. Auek, bai, egin dezateke, one-nean, "bataun bat" erria aintzakotzat artu gabe, erriari jaramonik egin gabe. Baia zer batasun litzake, erria alde batera utzita lortzen litzakena? Ez luke onarririk izango, ondar gañean eraikitako etxea bezela izango litzake. Izkuntza ilko luke ta, one-nean, bere gisa uzteak baia ere len. Orregatik, bear-bearrezkoa da, bi mutur auek lotzea: Erria eta gidariak.

Gure zerua, gauza ori esaten bezain erreza balitz egiten! Baia ez izan ala, eta ontan ere ez dago zerurik, ameslarietaz izan ezik. Uztarketa ori lan gaiztoa da. Eta ezkontza orren aurkako eragozpenak, bai alde batetik eta bai bestetik sortu ditezke.

Gidariaren aldetik, auek zitu aundiegian joan nai dezaketelako, erriak inolaz ere artu ezin dezaken zituari. Ori gerta ez dedin, erri orrek itza atera bearko du, deadar egin bearko du bear danean, gidariari galga eman dezaian.

Erriaren aldetik, alperkeriz edo itxumenez aurrera egin nai ez duenean. Orduan, gidariak gu bearko dute, erri ori eskuratzeko; baia egundano ez agintzerizko akullua erabiliz, buruari eta biotzari eraginaz baizik. Ontan, arako mutikoarena jarri ditekere.

Ba-dijoa mutiko bat beien aurretik etxeruntz illunabarrean. Gizajak, egun guztian itzulean ibillia eta lenbailen iritxi nai luke etxera. Baia bei zarrak ez diote segitzen, aiek ez dira beren pausotik ateratzen. Zer egin bei zarrak mugiarazteko?

Astia ba-dauka pentsatzeko gure mutikoak eta sumatu du artea, bere jarraitzaile nagieri eragiteko. Joan da gurdira eta eskute bat arta-lora artudu. Etorri aurrera eta ura sudur-mintzen aurrean jartzen die beieri. Eta besteak, lanez ornitugoak janez baia-ta, asten dira muturra luzatzen eta arekin lepoa eta ura jan bearez pausoa azkartzen. Eta mutikoak —erakutsi ta eman ez, erakutsi ta eman ez—, or daramazki aidean etxera bere bei zar nagia.

Nork arki lezaken orrelako gidari bat, batasunera bidean orrela jarrai dezaion erriak! Nork biur lezaken goxo, gure batasun-gauza garratz au, berez lortoren arria eskuratu al izateko! Ez, noski, batasun-gidariak erria bei, erria aur, izatea nai lezatekelako; baia, bai gogoz datorkien erriarekin bakarrik lan jatorra egin dezatekelako.

Ortarako, batasun-azia erein bearko da, lenbizi, erril-lur orretan. Gero, landu egin bearko da, erretzen danean, eta gero, azitzen lagundu bearko zaio, noizbait batasun-frutua eman dezan.

Udazkena ez da nai orduko iritxiko!

KEZKAK AURREZKI - KUTXAK ETA EUSKERA

Bi Aurrezki-Kutxa ditugu Gipuzkoan: «Probintziala» edo Guipuzkoa-koa bat, Donostiakoa edo «Munizipala» bestea. Batak eta besteak ba dituzte beren gizarte-lan eta jakintza-lanak; eta esan dezagun, biek dituztela bikalñak.

Oraindik orain zabaldu da berri pozgarri bat, txantxetako ez dana. Donostiako «Erri - Aurrezki - Kutxari» dagokionez ari naiz eta ariko ere idaz-lan ontan.

Gipuzkoako 32 erritan dauzka, dirudiaz, bere ordeko-etxeak edo «sukursal» deritzatenak. Erri aueko bakoitzaren kondaira idatzi-erazi du, bizi, era bitxian idatzi-erazi ere: nor-gaiagoko edo sari batzuk dirala-bide, alegia.

Orain-aldea ez dakit ezagutzen dugunik; leengoa beintzat ez dugu ezagutzen. Zeoro illunpean datza gure aurrekoen izaera. Egia esan, gure aurrekoenik ez dakigu ezer.

Ezer ez jakitea bat dalarik, ez gerra askotan konturatzeko, zergatik dan ori orrela. Ezer garrantzizkorik etzutele egin... buru-gabe arlote izan zizala... edo onelako zerbait uste izaten dugu geiegitan. Eta ez gera oartzeko, gurea dala errua.

Ain gurea ere errua! Guri bururatu etzalgunik, leengoel ere etzizaiela gogoratuko uste oi dugu sarritan; guk egin ez dugunik, bestek etzezakeala gure aurretik.

Gu zerbait pentsatzen asi arte, bide berriak urratzen gu asi arte, beste lñork ez du ezer egin. On danik beintzat ez!

Zorakeriak esaten ari naizela, erantzungo dit norbaltek. Eta alaxe dira. Baia o zorigaitza! Gaur askoren artean nagusitzen ari dan pensara dugu; eta beste askori inist-erazten diotena.

—oOo—

Leen ere, orde, izan ziran gizonak, gizon burutsuak. Gu baiño leen, 1970'gn urtea baiño leenago

ere izan dira buruari asko eragin izan ziotenak. Izan dira erriak ere, beren bizia eta garrantzia izan zuten erriak.

Orregatik, burutsu ote litzake, gure aurrekoek egin zutena egiteko, berriro gu asmatu eziñik ibiltzea? Gure zaarrek urratu zituzten bideak, aien bide ber-berak guk orain berriro urratu nai izatea, ontzat eman ditekien jokabidea ote dugu? Ez ote genduke askoz obe, aiek urratu zituzten bideak ebakitzat eman eta aurreraxeagoko beste bide-mutur berri batzuk urratzeari ekitea?

Alde ontatik, beraz, bizi txalo-garri iruditzen zait gure errien kondairak idaztea eta ezagut-eraztea. Erri txikien kondairak dira, noski; baiña gure-gure diran errienak.

Betoz zorionean eta 32 erri-kondaira izateko orde, ugaritu bitez azkeneraño: erri eta errixa bakoitzak bere kondaira idatzia eukitze-raño.

—oOo—

Alderdi ori kontuan artu-ta, txalorik eta eskerrik onenak zor dizkio-gu, noski, Donostiako Erri-Aurrezki-Kutxari. Nola jakingo, bestela, aien-beste errietako berriak? Orre, beraz, edozelñen irixpidean batzu-batzuen kondairak.

Baiña arrigarria! Kondaira-idazle oiek danak arrotzak dirudite. Zergatik? lñork ez dualako erriko izkuntzan idatzi; kondaira oiek aipatzen dituzten garaietako jendeen izkuntza baztarrean utzi digutelako eta erdal-izkuntzat jantzirik eman dizkigutelako.

Esan dezadan berriro ere: arrigarria benetan! Orrenbestetatik ez da bat bakarra ere ausartu euskeraz idazten. Mirariz berenik bat bear, eta bat bera ere ez euskeraz! Zergatik orrela? Ez dakit. Baiña au da aundia, ezta deskuidatuta ere bat bederen!

Guzi-guziek asi-ta-buka, dan-dana erderaz idatzi dute. Zergatik ote? Gai etziralako euskeraz? Apika. Sakonagotik aztertuko nuke arazoa: lñori burutik pasa al zala euskeraz idatzi zezakeanik ere? Negargarria eta illuna, irakurleok, erriari bere kondaira eman bear eta... jakiera arrotzean bildurik ematea!

—oOo—

Ain gizarte-lan aundiak egiten dituan Aurrezki-Kutxari egingo nizkioke, bada, eskari batzuk. Zergatik ez saritu erri-kondairak, baiña euskeraz idatziak? Eta bi alako sariz, gaitzera!

Eta urte oroz argitaratzen dituan egunkariak? Noiz arte erderaz, gaztelera utsean, Euskaldun ospetsuen berri ain dotore eman izan digu, zorionez. Zergatik ez euskeraz?

Liburu jakingarri asko atera ditu, idazle giputzenak, ain zuzen ere. Aspaldi ez dala «Basarien aurrerabidea» eta orain-oraintsu «Ayalde» zanarena, blak euskeraz. Gelenak erderaz, orde. Ez al ditek euskalliburu gelxeagorik?

Azkenik, buruz atzeratuen alde ari duan lan arrigarria, oraindik are obeto borobiltzeko; guraso euskaldunen seme-alabak beren etxe-glorako gertutu naiz ari duan lan bikain orain, ez al ditek zerbait geixeago egin euskeraz? Buruz atzeratuel beraiel laguntzeko, aurrena: baiña baita langintza orren berri zabaltzekoan ere.

Beti geiago eta geiagoren zai bizi dan.

GAZTAÑAGA'K

LEMA ETA ARRAUNAK

Patxi Altuna adiskidea behin baino gehiagotan mintzatu da ZERUKO ARGIA-n euskal-gaietan behar dugun lema eta hori erabili behar lukean lemazainaz.

Lema Euskaltzaindiaren eskuetan dago, inorenetan egotekotan, eta Euskaltzaindiaren eskuetan egon behar luke, nik uste, aurrera ere, horretarako sortua dugulako. Bere barrunbean dituen argiak aski ez baditu, besterenak ere eska ditzake. Lema eskuetan duelarik, orde, nekez eragingo dio arraunari. Besterik behar, beraz, arraunak mugituko eta dantzatuko baldin badira. Ez dirudi arraunlari faltaz gabiltzanik: badirudi, zenbait aldiz, gehiegixko ere ez ote zaigun agertu.

Esuskaltzaindiaren aginduz Arantzazu-rako prestatu ziren lanetan, Euskaltzaindiaren ahoz esanak ez badira ere, honelako zerbait irakur daiteke. Bi xede ditugula, alegia, begiz joak: euskalkien xehatzea eta birrintzea nolabait ere geldi-eraziko duen mugarría landatzea, eta euskalki horiek egin-ahal adina elkar-eratzeta, axaleko baizik ez dituzten bereizkuntzak baztertuaz.

Ez da aski, noski, baina ez da gutxi. Ez da aski, oraingo egoerak gehiagorik eta hoherik eskatzen duelako. Irakaskintza hazi da gure atean eta, horrekin batean, euskeraz zenbait arlo lantzeko gogo eta premia. Ez da, bada, harritzeko zenbait gehiago nahi izatea; bereha-

la nahi izatea ere, ez. Orain behar bait da idatzi eta irakatsi, ez gero.

Fabra-ren hitzak oroiterazi zizkigun behin Lekuona jaunak eta arrazoi osoz, nik esan behar baldin banu. Epe-beharrean gara, Katalunian inoiz bezala: han eta hemen herriak (nahiago baduzute, populuak) bere du azken hitza. Han, haatik, erramua jarri ondoan eskatu zuten epea; hemen, berriaz, ondanean ari gaza oraindik, zimenduak non eta nola botako edo. Har dezagun epea, baina lanean dihardugularik, ez geldirik, manaren gisako zerbait gure inguruan zerutik behera erortzen noiz ikusiko.

«Badator?» «Badator». «Baldin badator, badator». Neure erara idatzi ditudanak, zenbat beste modutara ikus daitezke idatziak? «Lazkao» eta «Galdakao» idatzi behar ote litzake, nik idazten dudanez, ala «Lazkano» eta «Galdakano»? Zeren zain gaude Euskaltzaindikook horiek eta beste horrelatsuko mila puntu garbitu eta erabaki gabe? Euskaldun guztioi dihoakigu horretan eta ez dut uste inor, den minberaenik ere, gehiegi suminduko litzakeanik bata nahiz bestea erabaki, gauzak behar bezala ikerturik mintzatzen baldin bada Euskaltzaindia.

Presakaegi dabilela esan dakioke inori, baldin gu ere bagabiltza. Ego-nean bagaude, ez. Arraunlaririk ez izatea, okerra litzake; guztiok lema nahi izatea, ez agian hobea. Epea,

nik, Euskaltzaindiarentzat eskatuko nuke. Erakuts dezala, bestek izaltzen eta itotzen ez duelarik, gauza dela behiala egotzi zitzaion egin-bidea betetzeko. Denboraren buruan ez balu bete, orduan pentsa liteke bestetan. Baina beldur naiz, oraingoan bagaude, ez ote genituzkean izango, dugun hutsez betetiko baten orde, Akademia eta Akademitxo mordoska ederra. Erabat sendoak eta zindoak izango ote lirake, gainera, guztiak edo gehienak?

MITXELENA

zeruko ARGIA

Zuzendaria:

MIREN JONE AZURZA
ARISTEGIETA

Naparroko-Kantauriko ta Ara-goiko Kaputxinoak argitaratua
(Mayor, 50-1.º - Burlada Pamplona)

DONOSTIA'n:

Oquendo, 22 - Telf. 26666

ARPIDE SARIA:

Barruan	215 pezeta
Korreo batasunetako errietan.	265 pezeta
Atzerrietako beste errietan	285 pezeta
Aldez Aurrez galdetu.	
Salmentan (Ale bakoitza)	5 pezeta

EUSKERA TA APALTASUNA

Autobusez nentorren gaur eguerdian Bilboruntz. Eta bertan beera, orain amalau urte igarotako gertaeratzat bat bururatu zait. Ara: Zargoz aldean, aintziñako lekaide-txe zaar batean, bizi giñan jesuita gazteenak. Gurekin zegoen egun aietan aita Patxi Altuna, eta bera-kin ari giñan berriketan Salaman-cako euskeraren berriak jakin nairik. Orduan batek —bear bada nik—, aita Patxi'ri esan zion: «I dexten-teko umilla izango aiz euskeraren alde onela ari aizanean».

Bai, egia da arek ziona. Euskeraren alde jo ta ke, aspertzeko jarduteko «dextenteko» apaltasuna bear da. Euskaltzaleak —ez diranak alde bat utzita—, bi eratakoak gaude: kulturadunak eta kultura gabeak. Auentzat —eta gelenetan jatorrenak berak ditugu—, euskera bakarrik jakitea ez da oztopo txikia bizi biderako. Gaur, Euskalerrian bertan ere, ez da ederra euskeraz bakarrik jakitea. Ia iñun ez ditugu aintzakotzat artzen, gauza geientsuenak erderaz egin bear izanen dira, eta erderaz oker zerbait esan ez-kero parre egiten ez diegunean, pozik. Orregatik bein baiño geliagotan entzun izan det: «Ik bai euskeraren alde itz egin, biak dakizkit eta, ni bezela baengo esango uke». Edo: «Bai, euskera goratu, euskeraz eskribitu, baiño zeuen artean ari zeratenean azkar erderara jo»... Ez al da gaur euskera euskaldun umillen izkuntza?

Euskaltzale kulturadunen artean ere ez degu geiegi euskera estimatzen. Edo, bestela berriz, ez ditugu onartzen euskeraren ondorenak. Giza mailla bati buruz zerbait esango det: unibersitarioei dago-kiena, alegia.

Iru osaki bereizi genitzazke gizarte ta gizabide orretan: ikastola nagusiaren eraketa, irakasleak eta ikasleak. Egia da gure ikastola nagusiak, unibersidadeak, euskal kutsu gutxi daukatela. Leenbaileen euskaldundu ditzagun. Baiña gai oni buruz asko esan ditekete eta ez dakit zenbat dakidan neuk. lñork nai balu...

Irakasleei buruz zerbait: Ez daukate irakasle onenak zer euskeraz jakitxi, eta zer euskaldun jatorrenak izanik ere, naitz eta ala nai bagenituzke ere... Bestaldetik, zenbait irakaskai oso zaillak dira. Jakintza euskal iztekoa bera ere oraindik falta degu. Orregatik euskeraz —bai izkuntzaz, bai mentalidadez—, irakatsi nai dutenak askoz geliago gerta bearko dituzte irakasleak, seguraski irakaskai oiek erderaz baiño illunagoak eta zabarragoak aterako zaizkie eta entzuleak ere gutxiago izango dituzte, naitz euskeraz ez dakitelako, naitz erderaz errazagoa egiten zaielako, naitz beste ikaskaiak interesgarriagoak zaizkielako. Beraz, lan geliago, ikasle gutxiago eta fama, sona, urriago. Ez al da onetarako umiltasuna bear? Ber bera esan genezake idaz-lanei buruz. Jakintsu baten arkipenak euskeraz bakarrik, edo aurrena, argitaratzea zeinbateraiño merezi du? (Oraintxe bertan onelako zerbait zion irratitik Andoni euskal kantariak euskal abestiaz mintzatuz).

Eta berdin esan liteke ikasleei buruz. Euskeraz trakets-makets ari dan irakasleari entzuteak sarritan gutxiago ikastea, lan geliago artea, eta bere gisa gauzak osatu bearra dakar. Onela galeran euskeraz eta euskeraren alde jarduteko ez al da bear apaltasuna?

Korapillo, prolema, auek guztiak ez dira erabili zarrak gure artean. Euskalerriko unibersidade bateko fakultade batean —eta euskeraz daktien asko dabilzt bertan—, joan dan ikasturtean iru kurtsillo jarri ditzuten euskeraz. Etziran bearrezkoak, baiña zuzendaritzaren asmoa poliki poliki aal diran asignatura gelenak emendik urte batzuetara euskeraz jartzea zan. Jakiña, beti beldurrez. Eta laburki erantzungo zioten irakasleak zuzendaritzari, baiña askoz motzako jokatu dute ikasleek, naitz eta eskari asko eta onak egin euskeraren alde. Gaiak eta irakasleak ez zizala onenak? Ameto. Baiño euskeraren alde, euskera unibersidadean sartzeko, zerbait —edo asko—, galtzea ez al du merezi?

Bai, euskeraren alde jator eta leialki jarduteko «dextenteko» umillak izan bear degu danok.

Bastarrika, Daniel s.i.'k

Euskalerritik begira...

LAPIKOA IRAKITEN

Egun, munduari begiratu ezker, suaren bero kixkalgaria sumatzen dugu, aize osasuntsua nahastean duan ke illuna, pakarik ezaren kezka, dirudunen irabazi nahi egarri amorratua, goseak dagonaren esperantzak gabeko hasarrea, herriaren lo-zurrunka ajolagabea, gaxoen antzi min-garria, preso daudenen denboraren luzea, guztion ongi bizi nahia...

Nere azken lanak irakurtzeko pazientziarik izan dezutenok, badakizute Hirugarren Munduaz zenbait puntu erabili izan ditugula. Bai Angola, Mozambique, ta gaitortzeko situazioak aztertzerakoan, egoera tristearen azalpena ematen genuen. Indotxina... Palestina... Hego Afrika... Irlanda... Hego Amerika...

Sarritan, egunkariak irakurriaz, zenbait egoeraz ohitu egin gera, urrutikoak edo balira bezela erantzun ohi dugu.

Toki guztietan, mundu borobillari begira, gure inguruetan, suak erre-tzen gaituela sumatzen, sentitzen dugu. Mundua sutan dago.

Gerlak direla ta, injurtzi ta bidegabekieriaz hobekiago jabetzen gera, agiriko suaren arriskuak, bere ondorenak, ongi neurtzen ditugu... Alabainan, eguneroko esplotazioa, personaren nortasuna gal zorian jarri beharra, dirijismoaren esanetara jarriaz konsumo gizartearen morroi izatea, goseak eriotzara daraman gizadia... Ez dira agiriaren duazkagun fenomeno ta errealdadeak bakarrik ztertu behar...

Mundua, lapikoa balitz, irakiten dagola esango nuke.

Ez nauzute irudimen haundikoa, baina egungo bizitza ipui edo parabola baten bidez adierazi ta esplikatut beharko banu, haxe dala esango nuke: bizitza sualdearen antzekoa da.

Sukaldean, suak lapikoa berotzen du ta urak irakiten jartzen, eltzekoa egosi dedin...

Lapikoa mundua dezute, bertan danak biltzen gaitu. Sua, berriz, bertan, munduan, dauzkagun produzio indarrak... Suak lapiko barruan urak irakiten jartzen ditu. Zer dira, orde, lapiko barruan egosten dauden babarrunak?

Erantzuna: kapitalistak egosten dituan irabaziak. Langillaria berriz, poliki poliki erretzen dijoan ikatza baño ez dezute.

Ipuia, ipuia balitz itxusia litzake. Zoritarrez, egi borobilla degu haxe.

Han da hemen, gauzak oker daudela ikusita ere, ez dugu ezeren konponketarik ikusten. Afrika burruka bizian diardu egizko askatasuna eskuratzeko. Kolonizazioak utzi dituan ondorenak gainditu ezinik dabilta. Rhodesia ta Hego-Afrikaren agintariak ezarri duten sistema renak gainditu ezinik dabilta. Rhodesia ta Hego-Afrikaren agintariak ezarri duten sistema ez da ontzat ematen, bere aurka sarritan mintzatu izan dira mendebaleko politikoak. Bretania Haundiak ere, diru zigorrak ezarri zizkien... Orain armak saltzeko ez dute ezeren loturarik. Estadu Batuak askatasuna ta demokrazia defenditu nahi dute Vietnamen... ta ekonomiz nola gehiago lotu ta esplotatuko dabil. Errusi bere baitan, egizko iraultzaren agerpena dugu... ta Hungria ta Txekoslovakia armaz zapaldu ditu... Hego Euskalerrria etorkinez gaiezka... gure anai ipar aldekoak lanik gabe. Herria zapalduzik dagola ikusteak mindurik gauza... baina besteak zapaltzeko ta menperatzeko prest gauzakazute... Ura berotzen... odola irakiten...

Eguneroko lana... Langilledia esplotatzen duan teknika... nork bere iritzia eman ezifia...

Egungo egoerak aldaketa sakon bat eskatzen du, egizko iraultza, personarengan oinharritutako sozialismoa, zuzentasunean finkatuko dan sistema... alienatzen ez gaituan erlijioa... giza baloreeri dagokion bizitza.

Mikel Ugalde

JOSE ZINKUNEGI-REN
OPTICA BERRIA DONOSTIN

URTIETAN LAN OIETAN OITUA

BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

HERNANI. 4

DONOSTIA

CAJA DE AHORROS
MUNICIPAL DE PAMPLONA

SARASATE, 5

TELEFONO 224440

Onen ajentziak erri auetan dituzu:

Tudela, Billaba, Huarte-Iruñe, Etxarri-Aranaz, Txantrea, Errotxapea, Azagra, Eneritz, Martzilla, Isaba, Huarte-Arakil, Ensanche, Lerin, Otxagabia, Karkar, Olazagoiti, Sartaguda, Ablitas, Milagro, Fitero, Kadreita, Andosilla ta Noain-Berriain.

Agencias:

Tudela, Villava, Huarte-Pamplona, Echarri-Aranaz, Chantrea, Rochapea, Azagra, Enériz, Marcilla, Isaba, Huarte-Araquil, Ensanche, Lerin, Ochagavía, Cárcar, Olazagutia, Sartaguda, Ablitas, Milagro, Fitero, Cadreita, Andosilla y Noain-Berriain.

1970: Ezieraren Mundu Guziko Urtea

AURTZOEN eta GURASOEN ESKUBIDEAK

III eta azkena

Frantses-Bateratzearen Nazio-ko Batzordeak (1), Donostiako «Hoja del Lunes» egunkarian, Abuztuaren 3-an, irakurri genuenez, datorren illean aurkeztuko dio Gubernuari, abere eskubideen aldeko lege-gai bat.

Abere eskubideak ontzat artu-ta begirune-itzalez gordeko dituan azalpen bat.

Ekin-bide orren alderako, Nazio-ko Batzordeak, 140.000 eskutitz artu zituan, Parisen.

Onats, frantzitarren asmo agertze txalagarri ta goragarria: Abere eskubideen aldeko lege-gai.

Lege-gai ori irakurtzea naikoa da, bakoitzaren barrenean galdera bat sortzeko: Abereak baiño gutxiago ote dira gure aurrak, eskubideei buruz?

Zoritarrez, ala dirudi. Ez bait da ikusten, gai orretaz, ekin-bide apurrik, ez Laterri Batuen Batzar Nagusiaren aldetik eta ez beste inongo aldetik.

I. GORA AUNDIKO ARAZOA

Bi urte dira, Laterri Batuen Batzar Nagusiak, Gizaki-Eskubideen Azalpen Orokorra argitaratu zuala.

Eta guztiz txalagarri ta goresgarri izango zan, «Ezieren Mundu Guziko Urtea» ospatzen ari geran urte onetan, gure aurtxoan eskubideak, sustrai-lega berezietan aldarrikatu, goraldu ta gordetzea.

Aurra, gizon txikia bait da. Egun batez, gizaroa iritxiko duan gizona. Eta aurraren eskubideak aldarrikatu-ta gordetzea, gizonaren eskubideak gordetzea baiño, bearezko egin bearra dala, iruditzen zaigu. Zergaitik...? Gizonak, bere eskubideak gordetzeko, erraztasun aundiagoak ditualako.

Aurra, indar-gabeko ta babes-gabeko izakia da.

Eskubideak —bere aal eta indar utsez—, iritxi ezin lezaken izakia.

Ortan —sena duten abereek baiño ere, babespe arloetagoa du. Orregatik, aurra, bere gurasoen eskuetan dago. Eta gurasoek, gogor aalegindu-ta saiatu bear dute, aurtxoan eskubideak, ondo zaintzen eta gordetzen.

II. AURRAREN ESKUBIDEAK

1. Edozeiñ gizakiri zor zaio, jaiotzea, bizi izatea ta gorputz osotasunaren eskubidea. «Mater et Magistra» N. 193-194. «Pacem in terris» N. 4.

Beraz, mundu eder onetara etor-

tzeko eskubidea. Munduko aunditasun eta bikaintasun zoragarriak ikusi, eta ezbeharrik gabe, pozez-ta atsegiñez beterik bizitzeko eskubidea.

a) Ortik aur-egoztearen kontrako gudaaketa.

Hiroshiman —Aita Arrupek dionez—, 80.000 ildako izan omen ziran, atomika-dunbatekoaren bidez. Eta beste 100.000 ildako, zauri bidez eta atomika izpi-irailtasunaren bidez. «Hoja del Lunes», Abuztuaren 3-an.

Aldi artan, Aita Arrupek dionez, mundu guzia sumindu ta aserretu omen zan.

Ogeita-bost urte ontan berriz —japondar artean—, jaiogabeko aurretatik, 50.000.000 gizaki ill-aziak izan omen dira.

Eta, ez omen du, iñork —lege bidez eta «planificazio» aundi baten bidez egiten dan gaiztakeria beldurgarri onetaz—, deadarrik egin.

b) Ortik gaitzaldiaeren eta gaixotasunaren kontrako gudaaketa. Gaitzaldi ta gaixotasunaren atzaparrak, aurraren inguruan, maiz izaten bait dira. Baita millaka ta millaka aurtxo, mundu ontatik, eraman ere.

2. Edozeiñ aurri zor zaio, bearezko janariz, ongi mantentzeko eskubidea. «Pacem in Terris». N. 4. Ortik, mantenu txar eta gosearen kontrako gudaaketa.

«Aur asko-ta asko, gosarik iltzen da; eta beste aur askoren aurre-rapena berriz —gorputz eta arima-ko aurrerapena—, geldituta ikusten degu, errialde askotan».

«Populorum Progressio». N. 45.

Orregatik, atomozko-leerkai ta gaitzarako guda-tresna beldurgarrien ordez, aur gosetien ao txikiak janaritu ta poztuko dituan jatekoak sortzen eta geitzen aalegindu bear da.

3. Edozeiñ aurri zor zaio, jakite ondasunetan eskuartzeko duan eskubidea; beraz, leenengo ikaskizunak egiteko duan eskubidea.

«Pacem in Terris». N. 5.

Baita, nork bere erridiko giza-baloreetan azi-ta ezitzeko duan eskubidea ere, batez ere, erriko-izkuntzan, kultura-gaietan, lege zaarretan, eta abar.

«Pacem in Terris». N. 44.

a) Ortik, atzerapen, eskola-gabe edo ez-jakintasunaren kontrako gudaaketa.

b) Ortik, gure erriko bizkorta-

sun-ta edapena menderatzeko egin lezakean zuzengabekeri-ta bidegabekeri guzien kontrako gudaaketa.

4. Edozeiñ aurri zor zaio, egiazko Jainkoa jaurestu... «Pacem in Terris». N. 6, eta egiazko erlijio eta Ebanjelio Santuko ikaspidetan azi-ta ezitzeko eskubidea.

Aurraren eskubide oei, gurasoen aldetik, erlijio-irakaskintzan, beren aurtxoak ezitzeko betebearra dago.

Ortik, Jainko-ukatzaille eta erlijiorik gabeko ikastolaren kontrako gudaaketa.

5. Edozeiñ aurri zor zaio, lizun-keri-ta loikeriazko bide galgarrieta-tik ez eramateko eskubidea.

Onbidetik ibilli eta izadi-legaek agintzen dizkion aginduak betetze-ko eskubidea.

Ortik, legea zapaldu lezakean bide guztietatik gorde bear da, aurra; etika ta moral aldetik, ikaspidetako konak berari emanaz. Pio XI. Enc. «Divini illius».

III. EUSKALDUNEI, AZKEN ESKUBIDEA

Ara or, gure aurtxoan aldeko azalpen labur bat.

Onelako azalpenaren antzeko, lege xorta bat bear degu, gaur, gure aurtxoan eskubideak ondo gorde ta zaintzeko. Eta, ortarako, danok elkartu bear degu, gaur, gure aurtxoan eskubideak ondo gorde ta zaintzeko. Eta, ortarako, danok elkartu bear degu, erlijio aldetik bezela, etika aldetik eta kultura aldetik, gure aurre dagozkien eskubideak, bear bezela gordetzeko.

Eginkizun guztietan, elkartasuna bearezko bada, eziera —arazoan, bear bearezko degu. Elkarerik gabe, indarrak ez bait da.

Euskaldunok, elkarren laguntzaren bear gera. Eta, aalegiñik aundienaz, Euskalerriko aurtxoan eta Euskalerriko ikastolen on-izate ta aurrerapenaren alde aalegindu eta saiatu bear degu, gure ondorengo erri-koak ere —aurrekoan antzera—, kristautasunean azi-ta ezi-ditezen.

TXALINTXO

(1) El «Comité Nacional de Coordinación Francesa».

1.896

1.969

GIPUZKOA-KO PROBINTZI ERATETXEA
(Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa)

Zure diru bearretan gure

«FRESTAMEN SERBITZARITZA» (Servicio de Préstamos)
balla zaitz

Zure Arrantz-Ontzia erosteko edo obetzeko

Zure baserria erosteko edo obetzeko

Aberea —azienda— erosteko edo obetzeko

Baratzeko frutuak obetzeko

Jakindean jarri zaitz Donostia-ko gure

12 ofizinetan eta Probintziako 63 sukursaletan

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN - EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donosti-tik egunero:

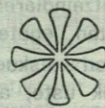
Iruña, Bilbao, Gaztelz, Jerez de la Frontera, Cadiz, Alicante, Murcia, Cartagena, Granada, Almería-ra.

Astean Iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo-ra.

Eustasio Amilibia, 13 ta 14 - DONOSTIA

Tefnoak.: 25.457 eta 26.987

ECHABE

ETXABE-REN

Mueble - Etxea

Fuero'en Enparantza

Urrutizkiñak: 84 10 78

84 11 21

ZARAUTZ

Errigintza eta Maixiaketak

Erri-nortasuna ez da egun batez azokan erosi eta poltxikoan gorde ditek bitxi bat. Erri-nortasuna etzai gu jaiotze utsarekin ematen eguneroko lanean lortu bear dugun zerbait da. Bakoitzaren erri-nortasuna, norbere erria lantzearen eraberan lortzen dugu.

Nolako erria jasotzen dugun, alako erri nortasuna izanen dugu. Zertan finkatzen dugun gure ekintza errikoa, artan oinarritzen dugu gure erri-nortasuna.

Erri batekoa edo bestekoa izatea, sexoa bezelaxe, ez da norbere kapritxo egindako aukera bat. Lur eta gizarte bati itsatsiak jaiotzen gera. Ez gera, beraz, ain billutsik jaiotzen.

Erri zaar batekoa izateak, erri txiki batekoa izateak, beretasuna galdu zorian duen erri batekoa izateak: ondoren latzak ditu guretzako gaur-emen. Gure errigintzaren lur-ondoa orrelakoxea bait da. Ainbat aipatzen dugun gure erri-nortasunaren azitzeko lur-ondoa.

Gure errigintzaren zailtasunak ugariak dira eta gure indarrak urri. Gure errigintzaren oinarritzekoen ere lortzeko bai ditugu oraindik; eta or gabilta gu bakoitzak bere indarrak besteengandik nola bereiztuko. Indar bereizketak bakarrik ez gaitzera; ba dira saldukerira jo dutenak, ba dira gurdiz aldatu direnak naiz ta leengo itxuran jarraitu.

Erria ez da ekonomia utsez edo kultura utsez edo artegintza utsez edo teknika utsez osatzen. Ba dira ordea ala uste dutenak. Alderdi guztiok eta aitatu ez ditugun beste asko aurrera eramanda osatuko dugu gure erria. Sail bakoitzean utsune ikaragarriak ditugu; bakoitzari eta guzkie eman bear diegu aurpegia.

Utsune aundiak, zailtasun nabarmenak, indarrak urri... eta zertan oinarritzen dugu gure errigintza? Ba dirudi gure zailtasunak ugari eta gure indarrak urritu dezazkenetan ipintzen dugula atari gaita.

Gure etsaiak, kanpotik ari direnak eta barrutik diardutenak, ongi dakite gure zer-egina zapuztuko duen giltzarria zatiketa dela. Anai geranez, sortu zail da zatiketa oinarritzekoetan. Guztiok ditugun oinarritzeko elburuak lortzeko bai ditugu, eta oietan dugu batasun iturri.

Orregaitik maixiaketa maillan tentatzen gaituzte. Maixiaketa onen bidez, gure errigintzan bat gaitenak zatitzera garamazkite. Orrelako maixiaketa urri ematean geure buruaren arrikatzeko ari gera.

Anai artera ekarri digute inkisizioa, eta jokuan sartzen ari gera gu. Inkisizioaren sortzailak ez digute sekulan gure salbatzerako eskurik emanen, kondenatzeko baino.

PALESTINA, Pausa eta pakea

Sortalde Urbillean ari dan borroka, israeldar eta arabiarren artekoa alegia, gure egunerokoen leen orrialdeetan aitatzen digute goizero. Eta oituraren ezarian, alaxe bear lukealakoan begiratzea iritxi gera alderdi aietako egoera anormalari. "SEI EGUNEKO" tximist-guda artatik iru urtera, ordea, are geiago garraztu da ango egoera. Gutxiene uste dugunean leertuko dan Santa Barbara bat dirudi. Arabiar-israelarren artean sortu zan borroka, ruso-txino-amerikarren arteko borroka billakatu da.

Palestinako gerrilleroek, Txinatik jasotzen dituzte joka-legeak eta laguntza. Arabetarrek eta bereziki ejiptotarrek, Rusiatik dute arma iturria; gogora kanal ondoan erakitako anti-egazkin misillak. Israel-i, berriz, barra-barra eta egunetik egunera geiago laguntzen diote Estatu Batuek, Mediterraneo-rako duen jeopolitika zapuztu-zorian ikusten duelako.

Estatu Batuek bere gain artu nai izan du iniziatiba eta "Roger egitasmoa" sortu:

- Iru illabeteko epe-aldian, borroka geldia aza.
- 1967-go iraillaren 22-an Segurantzako Batzordeak erabaki zuena bete arazte: guda egoera amaitu leenik; arabetarrek ezagutu dezaietela berea Israeldarrei eta auek ken ditzatela beren gudari-sailak, menpean artutako lurretatik.

—oO—

"Arabetarrek eta gu atmosfera gera. Amerikarrak eta rusoak estratosfera. Une onetan, zurrumbillo batean bizi gera".

Israeldar batek

Ejiptoko Nasser.

Ejiptok (Nasser bera izan da Moskun 19, egunez konsulta egitera joana) baiezkua eman dio egitasmoari. Jordaniak, aldiz, aurretik ontzat emana zuen Nasser-en erabakia.

Siria, ezezkua emana da. Palestinako bi gerrillero taldek baiezkua emana zioten leen-aldi baten; ostera, ordea, ezezko gogorren diardute amaika gerrillero taldek, borrokarako armaz jantzita.

Israeliek, argibideak eta segurantzak eskatu ondoren USA-ri, usoen eta sapolatsen arteko borroka onetan, ontzat eman du "Roger egitasmoa". Ontzat eman du, BAI-NAN... "menperatutako lurretatik beren guda-indarrak etxeratzean, itzemandako muga seguru eta ezaunetan gelditzekotan".

Israeldarrek, nunbait, ez dute aaztu 1956-an gertatua Suez-ko krisisaren ondoren. Eisenhower-ek bai agindu Ben Gurion leendakariari, menderatutako lurretatik etxeratzea beartu ondoren, beren itsas-ontziak kanaletik eta Acabo-ko itsas-kolkotik barrena ibilli zitezkeela. Agindu auek ordea, auztaren gaurdiko ezula lege gertatu.

"1957-an zebiltzan fantasma berberak dabilta orain ere leku berrietan", esan du israeldar ordezkari batek. "Zer ajola digute menperatutako lurraldeak; SEGURIDADEA NAI DUGU GUK", esan du Meir andereak.

Bi alderditako estremistengandik zurrumurru eta salaketa ugari aiazatu dira. Baifian Nasser-ek esan duan bezela "au da pakerako eskeintzen dan azken-bidea".

Jarring jauna, ONU-ren ordezkaria, izango da tarteko egingo duana, alderdi batekoekin eta beste-koekin elkarizketak edukiaz.

—oO—

Sortalde Urbilleko gertakizun auri begira jarrita, ba dirudi Vietnam-en jokatu zuten estrateji eta taktika berarekin jokatu dutela orain Palestinan Rusia eta Txinak.

Rusia eta Txina ados daude oinarrian: amerikar inperialismoarekin borrokatzean, ontan bai dute biek beren kontradizio nagusia. Langintza eta borroka ontan artzen dituzten bideak, dialektikuki

banatzen dituzte. Rusiak aurrez-aurre erakutsiko balizki ortzak Iparamerikari kataklismo nuklear bat sortuko litzake.

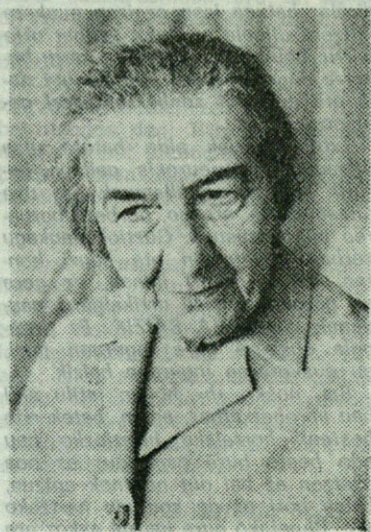
Orregaitik artzen du Rusiak "eboluzionista" bidea, "erreboluzio langintzaren banaketa onetan: "pakezko elkar-bizitza" eramanez, USA eta sartaldekoekin. Jokabide onekin munduaren on-iritzia bereganatzen du eta ez du oztoporik antiimperialista borrokalariei laguntzen jarraitzeko armaz jantzi arte.

Txinak, bestalde, armazko guda erreboluzioa zuzentzen du, abertzale erreboluziolarien frente errikoia sortuz eta eziaz, amerikar inperialismoa eta bere morroitoak zapuzteko.

Bi bide auek ordea, naiz ta "itzezko borroka dialektikuan" jardun euren artean, elkarri eusten diote. Onela txikitzen eta geldiarazten bai dute, naiz kanpotik naiz barrutik amerikarrek eman dezaieketan erantzuna. Izan ere, ez dute alperrik jardun txinoak sakontzen eta garbitzen "foko iraultzailearen" teoria.

Orain arte dakusgunetik, bi bide auek erabiliko dira Sortalde Urbillean. Nasser-ek, rusoez lagunduta "pakezko elkarbizitzaren aribidean" jardungo du. Eta binbitartean, Palestinako gerrilleroak, txinotarren laguntza osoarekin, "armazko borroka iraultzailean" ekin gaito.

Orrek ez du esan nai, bi bide auek elkarri eutsi eta lagunduko ez diotenik. Nasserek eta arabetarrek ongi lagunduko bai diete palestinar gerrillero pro-txinoei, arabetarren lurraldeetako inperialismo kutsuak deseginiaz. "Edo inperialismoa edo erreboluzioa" dala esaten dute palestinarrek aukerabide bakarra.

Israelgo Meir.

Orrelako idazlan batek eskatzen dituen neurritan ezin dezaket gai au geiago borobiltzen jardun. Baifian esan ditugunak laguntza bat izan ditezkeela deritzat, an gertatzen ari diranak eta gertatu ditzekanak aztertzeke.

Geroak esango du pake bidean eman diran pausoak egiazkoak ziran ala "gauzak luzatzeko" taktika bat.

J. ARTOLA

Harmen Salerosketak eta Gogozko Gosealdiak

Ekainaren emerretatik uztailaren hiru arte Orleans-ko bi kristauk ezer jan gabe igaro dute. Bat apaiza eta beste irakasle bat; beren izenak: P. Jean Desbois eta M. Jean-Mari Muller. Zer lortu nahi zuten gosealdi horrekin? Frantziak Brasilari egin nahi zion harmen salerosketa bat galerazi; Frantziak hamasei «Mirake-III» saltzen zituen. Baina beren protesta ez da emen geratzen; edozer harmen salerosketa madarikatzen dute, eta harmen fabriken aldatze egoki eta mugikor bat eskatzen dute.

Ekintza honek Frantziako bazter-rrak mugitu ditu, eta hots handia ateratu dute. Bere ondoren aitatu baino lehen, aditu ditzagun bi kristau hauen hitz sakonak, bere ekintza azaltzeko ibili dituztenak.

Lehenengo Brasilari begiratuaz

hitze giten dute, esanaz. Frantziak, salketa horrekin, brasiltar herriaren eskubideak errespetatzen ez dituan regimen bati, ari dala laguntzen. Beste aldetik, Brasilek bere indar eta aberats bide guztiak, gosea eta miseria menderatzeko, behar ditu; eta ez da legezkua Frantzia beregain aberastea.

Gorago begiratuaz, harmen salketa guztiak gaitzen dituzte. Egia da, gaurko egoeran, langile asko bizi dala harmen fabrikegatik; eta ez dagoela egun batetik bestera fabrika hauek guztiak isterik, baina derrigorezkoa da fabrika hauen aldatzea bat; eta aldatzea hau langileak zapaldu gabe. Gainera horretaz kanpo, besteen heriotzaren truke batzuk bizitzea, ez dago onartzerik.

Beren ekintza honekin herriaren

iritzia mugitu nahi izan dute. Berak bezala pentsatsen duten guziet, beren deia bialdu diete, harmen salketa hau gera dedin. Hortarako, Errepublikaren Lehendakariari idazki bat bialtzeko eta espiritu berdineko gosealdiak antolatzeke, deitu diete.

Erantzuna izan zuten zenbait lekutan, bereziki Lyon, Toulouse ta Parisen.

Ikusten dan bezala, etziran izan alperrikakoak Dom Helder Camara-ren hitzak Frantziako lurraldeetan. Erantzuten jakin dute Frantziako kristauak. Geure herrietatik hasi behar genduela erreboluzioa, zion Camara-k arrazoi handiaz; eta frantziarrak bera txalotzeakin ez dira konforme geratu, lanean hasi dira lehen bai lehen.

ZUBI

BILTOKI ORDEZKARIAK

BEZUA GAI BIAKINEN NAPARROAKO

ORDEZKARITZAK, NERETZAKO BAKARRIK.

ARTUKO NITUZKE.

Zuzendu zaitezte: Apart. 270

— I R U N A —

Bodegón

Alejandro

Alejandro-ren Bodega dago Donosti'ko txoko baten, bein ezagutzen dutenak zintzo dakite arunt joaten. Nai dan aukera ba-dezu beti jaten bezela edaten, oberik ezin arki ditek merke ta ondo ematen.

Fernán Calbetón, 4
DONOSTIA

MITXELENA

BITXITEGIA - ERLOJUTEGIA

Euskaldunak eskatu salneurriak (deskuentoa)
Avda de Francia, 1
I R U N

BLAS DE LEZO

ETXE ONTAN DAUZKAZU SAGARDO, ARDO GAIN-GAINEKOAK
ETA EDARI GUZTETATIK

Blas de Lezo Kalea, 6
Urrutizkifia: 12 0 65

DONOSTIA

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba'ezazu

ATOMIZADO LAGARTO — jaboa erabili beti

Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — jaboa bear desu erosi

JABON LAGARTO, garbiketarako jaboi bakarra

Etxeko-andrearentzat neskaerik egokiena,

JABON LAGARTO!

PENAGARRIA

IMANOL LASPIUR-ER

Euskal idazkera bateratuaren inguruan gertatzen ari danak pena ematen du.

Ez nintzan Arantzazuko biltzar nagusi hartan izan, handik mila kilometro urrutitako baita nongoen, nahi izan arren ere bertaratutako ezinean. Baina, halare, magnetofono-zintaz entzunak ditut orduko gora-behera guztiak eta arrezkero, nola, ez, baterean eta besteren ezberdintasunek interesatua naukate.

Kontu hontan Euskeraren bizitza eta jarraipena da edo izan behar du nagusi, bestelakoak txepelkeriak dira. Hemen ez da inoren politikarik behar, ez baterekin ez besterik; areago politikakeriak.

Euskerak bizi behar badu, gaureroko idazkera bateratu bat behar du; ez dago bultzarik. Baina zer idazkera mota? zein grafia modu? Bakoitzak berea du, eta bakoitzak bere arrazoiak jartzen ditu. Arrazoi horiek, ordea, zerbait zientzia behar dute izan; zerbait kontsiderazio, ezberdin mintzatzen diran euskaldunen alde; euskal idazle zahar edo «klasiko» lan bikain horiek ere benetan kontuan izanik, noski; gramatika aldetik arrazoiak eskatzen duten lojika zerbait ere bederen.

Ez da nahikoa «hori kaltegarri izango da» edo «hemen politika dabil» eta horrelakoak esate. Iritzi zabala sobera behar dugu.

Diktadura omen dago. Diktadoreak alde guztietan ikusten ditut gure inguruan; bata era bateko diktadore agertzen dalarik eta beste beste era batekoa. Ba dirudi euskaldun kolko bakoitzean diktadore bat gordetzen dala; egoskortasuna bai behintzat.

Penagarria auxe da: planu pertsonalean jarri dala borroka eta elitzake hori gertatu behar, ezta ere fantasmarik inun ikusi. Batak hau esan duela proletariotza alde, hatxea bata eta beste dala; beste horrek, ordea, «h» hori ez dakit zein alderdiren sinbolu dala; honek progresistena dala «h» dontsu hori eta onartzen ez dutenak atzerakoiak dirala; hatxea izan ez izan euskera hiltzera dijoala ez dakit zenbat urte barru, baina nahi-ta-nahi ez sartu beharra dagoela; baza politiku bat dala eta ez dakit zenbat astakeri gehiago.

Txotxolokeriak alde batera utza ditzagun eta neurosis gaitzak burutik ken. Personalismuak ere uxa ditzagun eta, areago, norbere buruaren biktimitasuna. Guztioak daukagu zerbait osasunean eta hauzi hontan, berriz: hauzi hontan, ez gura gu gerok gaixo ta urrikalgarri gaudenak, EUSKERA BAIKIK. Ez dezagula euskera gure inguruan jarri, gu euskeraren inguruan baizik.

Bai, noski, «h» honen istilu aldi hau aprobetxatuaz, agian, batek edo besteak horrelako inteziozko hau edo beste hura esan du; ez noa ukatzen ez bai dut neronek entzun, baina hori ez da kontuan hartzeko ere. Benetako gure hauzia askoz ere gorago dago alakoan nago eta goi hortara heldu nahi ez duena, behe hortako txikikerietan geldituko dala uste dut.

«Euskeraren jaun-da-jabe erria da» esate horrek arrazoi arina agertzen digulakoan nago. Herria ote euskeraren jaun-da-jabe. Baina zein herri? Euskal-Herri analfabetu hau? Ez irakurtzen eta areago euskeraz

idazten ez dakien herri hau ote euskeraren jaun eta jabe? Baina gure prolema hau ez da idatzizkoa baizik. Herriak ia euskera baztertu baldin badu ez da ente hau guk jarraitu behar gurek. Herri analfabetu honek kulturari jarraitu behar dio, euskal kulturari, eta hori egiten ez badu ez da euskeraren errua, gurea baizik, hatxez edo hatxe gabe, euskalduna zuzperraldi on batean jartzen ez dakigulako.

Euskaltzaindiak ez du, nire ustez, neutral izan behar; hor dago benetako gaitza. Euskaltzainen artean zatiketa dagoelarik, ez duzute ez indarrik ez nortasunik arau sakon batzuk emateko. Euskaltzaindiak ikas-pide zorrotzagoak emateko jakinduri eta kementa ere izan behar luke. Euskaltzaindiak euskal jende ikasi eta idazlerik bikainenak barruan dituztelarik, edo behar litzukeelarik, euskera idatziazaren gidari behar du izan. Horrela ez baldin bada, benetan oker nago.

«Oinarri zabala, eta denbora, denbora luzea». Ez jauna, mesedez ez. Euskera agonitu honek nahiko luze iraun du gaurdaino euskaldun idazle zatitu artean. Ez gehiago luzatu agonia hau. Pesimista asko dakust begien aurrean eta auxe esan nahi diet daniel: negarrez zaudeten guztien artean ez duzute bakar batek ere euskeraren heriotza ezagutuko. Utz ditzagun, hortaz, berrogei urte bakarrik gelditzen zaizkiola ta horrelako gauzak esateari. Hemendik berrogei urtetara zer izango danik ez dakigu eta, nola-nahi ere, ordukoek erabakiko dituzten beren garaiako prolema. Gaur, gaurkoa dugu eta gaurko eginbehar nagusi hontan euskera bateratuan idaztea komeni zaigu, ez besterik. Eta euskera hilko bada ere, guztiok elkartuta gaudela hil dedila, ez gaur arte bezela bakoitza bere kixa eta kaskagor. Burua makurtzea da zallena kasu hontan, baina makurtu behar euskera bat, guztiontzat bat biziko bada.

Hatxe honek zailtasuna omen dakarkio euskerari. Euskerari ez, gizonak, ikasteko beldur danari baizik. Hatxea itsus izitzaileen lehen, baina orain elkartasun korapilo zoragarria iruritzen zait. Xuberotar edo lapurditar euskaldun mailtagarria guregana dezagun; horiek gu bezain euskaldunak dira, ez gutxiago. Guk, «h» hori oguztu ezarren ere idazkietan erabiltze horrek neke bat ematen badigu, une batean bakarrik jarri zaitzete xuberotar zintzo horren kolkoan, unetxo batean bakarrik, eta bere amaren altzo hartan ogutzen ikasi zuen «h» hori ken beharra dagoela esan... hau krueltasuna deritzat, ankerkeria ez esatearren.

Hizketaldi zintzo batez erabaki dezagun hauzi hau. Ez dezagula elkar mindu. Personalismuak ken ditzagun gugandik. Entzuten jakin dezagun. Benetan praktikotasuna bila dezagun, baina baita ere benetako batasuna, euskerak askatu behar badu, batasun batek askatuko du, eta guztiok askatutakoak izango gura bere batasunean.

Prolema hau bide batean daukagu erabakirik, ez beste inun: Hatxe gabe idazterik ez dute mugaz handikoek; hori ezina da. Hortaz hemendikalekook bere neurrian hartu behar. Askoz zailagoa da «s» eta

«z» behar bezela ezagutuaz, dagoen tokietan egokitasunez erabiltzea. Bere idazkietan «h» ez dabilenak ez dezake bere zailtasun eta neke horren ezaguera garbirik izan. Sistemaz bere gorrotoan jartzeak subjektibutasun hutsezko prolema erortzea lekarke, eta dakar, noski. Behar bezela bere futzioa aztertzen ez dan bitartean eta egokitasunez zelan erabili ikas nahi ez baldin bada zintzoki, ez dirudi besterik gabe borrokatzea legezko litzakeanik.

Hatxe honen kontrako kanpaina bat eten dala dakust. Baina hatxe honen kontra ezer egiteko, zientifiku mailan behar litzake, lehen aipatu ditudan zatiak aztertuz, ez beste gabe, goazen guztiok kontra eta kito. Ez, hori ez. Euskerak ba du hori diskutitzeko hainako gizon sorta. Eta diskutitze hori Arantzazuko batzarrean eman zalakoan nengoen.

Euskaltzaindiak ez luke neutral, agertzerik behar. Hori baino kritério mugatuagoa behar luke eta nondik joan esaten jakin. Gai hontan neutral izatea, alderdi baten alde zuzen-zuzen izatea da. Bi postura garbi daude: «h» bai eta «h» ez. Hatxe darabilena hatxe zale agertzen da; hatxerik ez darabilena, ezta ere onartutzat gelditu zan beste zenbait idaz-neurri ez baldin bada-rabilzki, hain zuzen ere, alderdi oso definitu hortan dago: «h» horren kontra baino areago, horren inguruan diran bestelako idazmolde guztien kontra.

Euskaltzaindiak, halare, hatxe horren alderako «erregu» batzuk eman zituelakoan nago.

Ugalde-tar Martinen jakituriz berterik esanak dituen hitz hauek datozkit burura: «Ez dakit urte-paltak edo urte-soberak honetan ezer ikusirik ba duan. Dana dala; orregaitik, ez diogu guretako bakoitzak uste duanari il arte eutsi behar. Besteakaz gauzak ikusi, aztertu eta erabakitzeko ikasi behar dugu, eta erabaki hoiek hartu eta gero amor ematen ere bai». Benetan gogoan hartu eta gizonki aztertzeo hitzak.

Bai baterean eta besteren jaun-goikokeriak baztertu beharrean gura. Ez dezagun «nik nire euskera» gailen jarri nahi, guztiona baizik. Iparraldeko gu bezain euskaldun diranez sobera murriztu diegu arima barnean bertan daramaten «h» hori eta amor eman dute; burua makurtu dute. Guk gure aldetik amor eman dezagun dagokigun eta eskatzen zaigun neurri hortan eta buru tenteok zerbait makurtu. Danok gura euskadun eta danok osatzen dugu Euskal-Herria.

Bukatzeo, nahi ta nahi ez, Ugalde-tar Martin horren beste hitz bikain hauek datozkit: «Danon askatasunak bakarrik egiten gaitu aske.»

Dana dala, zorioneko «H», hi; Lozorroan genuen euskera agonitu honi zuzperraldi bat emateko garaian heldu haizela bai zirudik. Hator, bai, hator, lo zeudenak ere esnatzen. Euskeraren onerako izango ahal haiz; horren ziurtasuna diat gaur. Euskera hilko dala eta hiri errua erantsi nahi ditate...! Harabaina, euskeraren heriotze kulpaduna besterik duk, ez hi. Euskera nagusi ez dan etxeetan eskua bihotzean jarri dezatela eta asko ta asko ahaztu egingo dituk hitazko borroka honekin. Orok elkartuko gaituan garri izan hadi.

EZI TA EREIN GAZTEAK ETA ERRIAK

Azkeneko lantxo batean batzuek ala ziotela-esaten nuan: «Euskalerria nola ezagutu? Auzo errikoekin ez degu artu emanik izaten-ta».

Ementxen agertu zaigu egia zaila ulertzen. Orrenbeste euskaldunek Euskalerria goraltzen dute, ezertxo ere ezagutu gabe, bertako erriak ez dituzte ezagutzen.

Gazteak ere auzoko errien ezjakintasun aundian bizi dira. Gelen-txoenetan elkarrekin artu emanik ez dute izaten.

Maiz xamar inguruetako erriak ez ezagutu arren urrutiko baten batekin zer-ikusi aundia izaten dute. Bertako errietan ez dira agertzen baiñan bai urrutixeago daudene-tara.

Batzuetan izaten dira gorroto ta ezin-ikusi izugarriak auzoko errikoekin. Nun dago ba eragozpen auen iturburua? Asko ta askotan gorroto aundi auek oso urrutitikan datozte, zaarren kontu txarrak dira. Zenbatetan entzun degu arrika artzen zituztela erri bertako ez ziran gazte guztiak. Jai ta pesta izateko arrika eman bear.

Bestetan larreak zirala, eize kontuak, urak, abereak eta abar. Nun-naitik itxillua jarri bearra.

Orduezkero gazteak eta erriak asko aurreratu dira. Orain ez dago leen aña basa-jolasik. Baiñan elkar ez ezagutze orrek irauten du.

Gaurko egunean jolas berriak sartu zaizkigu azkeneko txokoetara. Oraindik badaude jolas oien bitartez aizatzen dituztenak garai zaarreko gorrotoak eta ezin ikusi naiak.

Jaiak ere ugaritzen dijoazte. Jai egunetan eta erri-jaietan erri askotako gazteak toki berdiñetan biltzen dira. Edan, jolas eta dantza tokietan elkar ikusten dute, biñan ez dute azaltzen beren nortasuna. Oso axalekoak dira artu-eman oiek.

Bide berriak billatu bear dituzte gazteak, auzo erriko gazteekin artu-emanak izateko ta bear dan bezela elkar ezagutzeko. Bearrezkoa deritzagu txikitatikan baillarakoak elkartzea. Erriko gazteen ateraldiak egin bearrean, baillarakoak egin. Ekitza berexi bat-uzen maila bezela ez erria bakarrik jarri, baizik Baillara. Orrela gazteak oituko lirake berrien erriko kabi goxo ortan ez itotzen, baizik toki zabalagoan artu-emanak izaten.

Gazteak, dan danak, bide berri oietan bapatean sartzea zaila izango da. Aurretik taldetxo berexiekin asi bearra dago, beste guztiak erreskadan jarraitzeko. Gutxienez baillarako minoriak elkartzen asi. Biltoki oiek baillarakoak izan ditezela, aal bada aldiro toki ezberdiñak, orrela baillarako tokiak ondo ezagutu ditzaten.

Ez uste orren errazak diranik leenengo pausoak ematea. Ekitza txikiñak lan aundiak eskatzen ditu. Ezpaiñetan dan danak erraz dijoazte, gero itxilluak, azpikeriak eta alper kontuak. Igaliari edo frutuari begiratu bear zailo, jatorrak nor diran ondo ezagutzeko. Axaleko gauzetan gazte jator asko aukeratu dituzte, lana agintzean ordun kontuak eta oso gutxi bear diran bezelakoak.

Gaiñera gazteak elkarrekin lana egiten ez daude oituk, baillara bateko ekitzari eustekotan lan gogor-rrak egin bearra daude.

Euskalerriko baillara eder bati begira geundela, ezizaille talde batek ikusten genuen egokiena bezela, noiz beinka, urtean bizpauru aldiz erri txikiñetako gazteak bitzea elkar ezagutzeko, elkarrekin jolas-teko, elkarrekin mintzatzeko. Ortarako galdera batzuek zabaltzea, asmatu genuen, erri bakoitzetan aztertzeo. Meza berexi bat jarri nai dutenentzako eta an danen asmoak azaltzeko. Gero elkarteko bazkaria ta ondorenean erromeria. Gaiñera dan dana euskeraz egiteko asmotan. Zer indarra emango liokean orrek gure gazteria eta Euskalerri osoari. Ba oraindik asteoak gaude. Erru guztiak etsaien bizkar gaiñera botatzea errazena da. Baiñan egia osoa auxe agertzen zaigu: gure alperkeri ta buru estuak dirala Euskalerriaren etsairik aundienak. Besteren aurka mintzatzeko erraza, indarrak batutzea egiazko miraria ta auxe da bear deguna, Erri Bat osatzeko.

Baillara bakoitzean auzo errieta-ko gazteak elkar ezagutzeko ta elkarrekin lan egiteko batutzea ekitzari egokiena deritzagu Euskalerriak erri jator batek bezela irauteko.

Gazteak jartzen duten giroa, Erriaren etorkizuna da.

LATXAGA

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, eta nora jo jakin bear du baserriar burutsuak, berebiziko aragi pillek; gaiñera esne putzuak, oiek guziek berakin ditu Fanderfa'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRENTERI

ERLOJU TA BITXITEGIA

Eduardo Chopetia

Vergara, 11 - Urrut. 17751 - Etzekoa: 22700 - DONOSTIA

GUKELESA

Gipuzkoa'ko ta Nafarroa'ko osne onenakin gertatutako esnekiak:

- Esne Pasturizatus
- Esne soilla (esterilizatua)
- Esne autsa
- Esne-gatfia
- Gurifia
- Yogur
- Batidunak

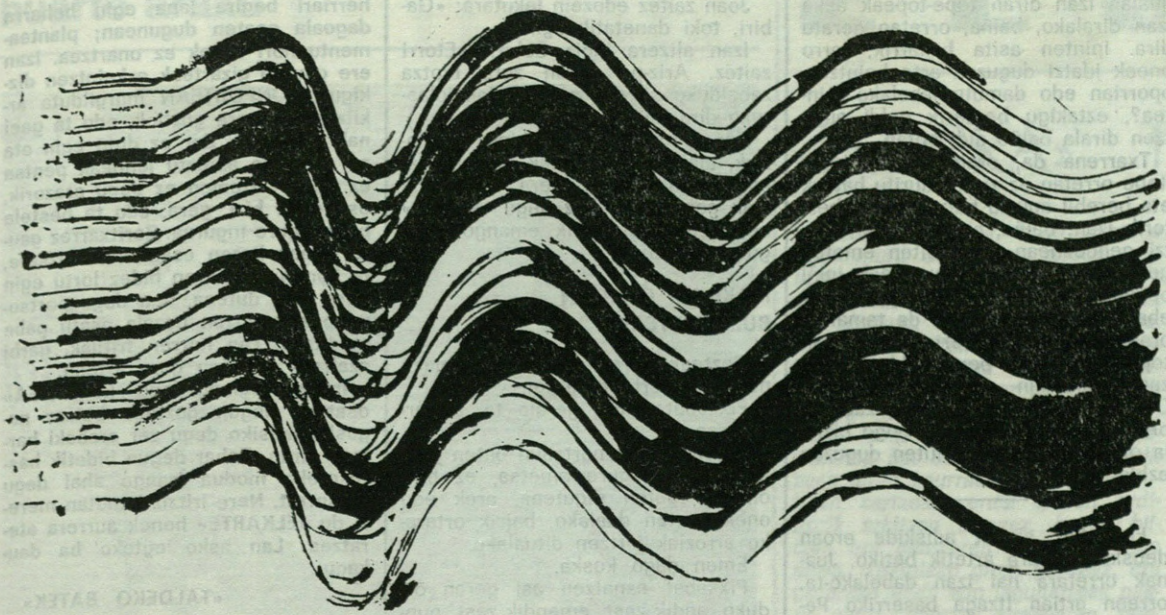
Igara auzoa - Apart. 213 - Urrut. 20660 (lau ari) - DONOSTIA

Ereria epela dagola?

FAGOR'ek

oztuko du berela

ESAERA ZAARRAK

Besterik etzan orduetan, Maria gurea goruetan. (G. Oñate). Bi aldetara artu liteke: bai jolaslerikez duen orduetan, ardatzari eltzen dionaz; baita goruetarako aldirik ezn arrapatuz dabilenaz ere.

Beti kalia? Izango kezka sakeliana. (G. Deba). Alperkeriak ez du etxea aberasten.

Berriketa gutxi ta aiek onak. (AN. Ezkurra). Txakurkerian ari danari esana.

Bazun bere zipitte, naiz izan politte. (G. Hernani). Zerbait utsarte zuenaz esana.

Besteen miñek eztu inor iltzen. (G. Gaintza). Erruki gabeaz esana.

Besteetzat mediku ta beretzat barbero ez. (Gaintza). Besteri erakusten; eta berak? Bustie beti otz. (AN. Larraun).

Bearrean eta beltzean egiten degu. (G. Andoain). Ezin bestean zerbait egiten duana.

Beretzat asko bear duanak, besteri gutxi opa. (AN. Betelu).

Begie bete lan ba-degu. (G. Ikaztegieta). Ezin egin ala lan dutenekoa.

Bereak eta bi entzun da joan da. (G. Ikaztegieta).

Bidez eta legez irabazi du. (G. Ikaztegieta). Ondo irabazia du, esateko.

Bizkarretik ondo; eta muturretik estu (G. Ikaztegieta). Lan asko ta jan gutxi duanaz.

Balego... kolkoka ariiz bete ta, larru gorrian joan zen. (AN. Araitx). Balegokin ez dago bizitzerik.

Baserritaru izanagatik
Ez egin neri burlarik;
Nere azpiko gona txuririk
Ezta mirinakerik. (G. Zegama).

Belea esola puntan egon zenean baño, platera ondo ontan geiago zegoen. (AN. Larraun). Nondik sortu duzu orrenbeste jaki? esateko.

Beria beretzat; besteana erdibana. (G. Zumaya).

Bista ona iduki; ta elkar ezin ikusi (AN. Larraun). Gorrotodunaz esana.

Bururik eztaukanak, anak erabilli bear. (G. Zumaya). Aztukorraz esana.

Ba-du adurra. (G. Zumaya). Izanera ori odolean darama, esateko.

Botako zaitut pikutaraño. (AN. Larraun). Alde egizu emendik, esateko.

Biribil-biribil
uren iragi dabil,
buru aundi itsas luzea
aren billeka dabil. (AN. Larraun). Asmakizuna.

Buru txarra denen, anak pagatzeute. (AN. Basa-burua). Buru txarrak, pauso alper asko.

Bururik eztaukanak, txapel bearrik ez. (Larraun). Alperrin lan egin, buru gabeari lana billatzea.

Bota-boleo aundik botatzen dittu gero! (AN. Betelu). Gezur aundiak saltzen.

Billera onekoa, berez bear. (AN. Larraun). Etxekoi ez denak, etxetik edo lanetik igeska.

Bera ere ez da gainganeakoa. (G. Ikaztegieta). Besteri utsak ateratzen ari danaz.

Begia luzego, tripak baño. (AN. Larraun). Jan ezin ala eskatzen duan aurrari esana.

Berriz ere ez ta faltako; ogi txikia maiera. (AN. Eraso). Alperkeriak berekin dakarrela bearrenaren urritasuan.

Beretako aunitz bear dunak, bertzei esku-gibel gutxi ematen dio. (AN. Ultzama).

Bein beren! Arre-ko ezkillik erran zuen. (AN. Esteribar). Inoiz gutxitan elizen ikusten danaz eta.

Bakoitzak bere sandua alaba (goresten). Bakoitza, bere gogokoen alde.

Bazko guziek il-zar;
Iraute guziek il-berri,
Errege Salomonek (Absalon)
Ez gose t'ez egarri. (AN. Bera). Esaera onek ba-du bere historia ere, eta politta.

Dabid erregeari gaztigatu bear zitzaion, Absalon, bere semea il zala. Baño berri ori nork emanx eta nola emango zitzaion... alako berriak zeramatzkienei Dabid-ek bizia kentzen bai-zien. Isbosot errege, Dabid-en etsaia, il zutelako berria eman ziotenak, il egin bai zituen. Saul errege, Dabid beraren etsai amorratua ta Jona, aren il zirala esan ziona ere il-azi egin bai zuan. Orduan nor ausartuko zan bere semearen berri txarra ari eramaten? Dabid-en soldadu ta agintariak atzera egiten zuten garaiean, agure xar-xar bat aurreratu zan esanez: "Zer duzute Erregeari bear dan bezala berri ori emateko? Nik esango. Ta Erregeagana sarturik, or goiko esaera egokia esan omen zion:

Bazko guziek il-zar;
Iraute guziek il-berri;
Errege Absalon-ek,
Ezta ez gose ta ez egarri.

Dabid errege, bi begietatik negarra zeriola, eskerrak eman zizkion gizaki burudun arri. Esaera ta ipuia, Berako andre batek eman zizkidan.

INZA'K

LARREKO ZANA (1869-1969)

«Larreko» zanaren jaiotze-eun-urtea, joan dan urtean izan ta ospatu da. Ego-aldeko aldizkari ta papere-tan ikusi ditut aren lan edo lanen lerro batzu.

Baina arritu, ere, egin naute pizka bat; ta bereala gero, «h»-kin zetozelako.

Ni ere, ene bizitzan, artu-eman ugariak izana naiz, noizpait, «Larreko» jaunakin.

1925 ta 26 ta 28-an, Iruñen nengoen Intza Altaren laguntzaille bezela. Eta «Larreko» jaunak neri igortzen zizkidan orduko «Zeruko Argia»-ra bere lan gozo ta mamitsuak. Ta naiz lanak ta naiz neretzako oar-paparak, «h»-rik gabe zetozen beti.

Eta orain, oraingo aldizkari ta paper batzuetan «h»-kin ikusirik aren lanak edo lanen zatiak, onela ari izan nintzan nerekiko, zerbait arriturik:

«Nola ditek olakorik «h»-rik gabe idazten bai-zuan arek...?» Eta banekien Baionako «ESKUALDUNA»-n ere idazten zuala ta au erantzuten nion ene buruari:

«Agian arek, an «Eskualduna»-n erabiliko zuan «h» izkia».

Eta expainuen ene eskura «Eskualduna», ezin nezaken askatu, ere, ene ezbaia ta zalantza.

Baina orain, emen Baionan «Mussée Basque» dalakoan, Haritsehellar euskaltzain osoak ta Manex Pagola jaunek laster eskuetara didate 1925, 26 ta 27 urteetakoak. Eta irakurri ditut urte orreitan «Larreko» zanak idatzi lanak ta berriak.

Ta or ere, «h»-duna izanik aste-karia, dakigunez, «Larreko»-ren lanak ta berriak «h»-rik gabe daude. Orta ba nik diodana: orain euskaldunok gauden azi-orraitan, aren lanak edo lanen zatiak «h»-kin ipintzea, eztaala nere gogoa betetzen duana. Nik enukela orrela egingo; berak idazten zuan bezela argitarako nituala, egia, oroz gain, bearrezko ta benetan ederra dalako.

Eta gañiera «Eskualduna» aste-kari arek, naiz ta danean «h»-erabiltzen zuana izanik ere, «Larreko» zanaren eta beste nafar baten edo besteren lanak ta berriak «h»-rik gabe onartutza aterea, elkarri zor diogun begirune ta itzalaren irakaspide polita damaigu danoi.

«Larreko»-ren beste orogarri ta ditzira batzu.

Iruñeko Kaputxinoen komentuan (uritik Kanpokoan esan nai det; orduan barruan ez genduan-ta) garai areitan baginan larogei bat fraide: teologo gazte ta irakasle ta predikalaria ta anaia laguntzailleen artean. Eta gure etxeko sendagille «Larreko» genduan.

Bera bizi zan Iruñeko kale-etxetik gure komenturaino, bi kilometro belezelatsu baziran. Eta komentuan gaixorik zanean, zintzo-zintzo ta ordu-orduz, inoiz ere utsik egin gabe, etortzen zan; ta oinez etorri gero, garai areitan ezaipazan orain bezelako autobusik, orain txitean-pitean andik igaro oi diran orreitarikorik.

Kaputxinoek oniritzi aundian gunkan; eta berak ere bazekielarik ori, gure komentura bere etxera bezela sartzen zan. Deitu gabe ateari bultz ta sartu artez-arte ta isil-isil gelatxo illun batera joaten zan eta an belaunikaturik egoten zan apur baten. Gela txiki ori, elizako aldare nagusiaren parean ta ondoan zegoen; ta orain ere badago; ta fraideak, banaka ta noizpeinka, ara errezatzera joateko da.

Jakina da, orduan sakramentu santua aldare nagusian kokatzen zala.

● Kaputxinoen Nagusi Aita, predikalaria on ta entzute aundikoa zan. Eta Iruñeko sendagilleek, urte oro egin oi zuten jaieko meza-italdia ari eskeini zioten. Eta arek «Larreko»-ri itandu zer gai ziteken egokiena mezan erabiltzeko. Eta «Larreko»-k bereala: «sinismena; guri medikuoi fedea bearrezko zailgu ta on egiten digu».

● Eta mediku on-on bezela, aipu aundia zuen, ez bakarrik Iruñen, baita Nafarroa osoan ere.

Ori argitzeko, naiko da jarraian doana jakitea: Nafarroako Eritegian ebakiketa-egilea bear zalarik, Nafar-Aldundiak (Diputazioak) norgeiagoka iragarri zuan. Ta orra «Larreko» jauna, danen artean, irabazle, leendabiziko mallan ta lekuan.

● Etxekian alperkerian astirik, gutxiena ere galtzen. Iraizoz Aita ta biok beragana joan ta berarekin izketan ari ginela, Iraizoz Aitak Ultzamako edo beste lekuetako mintak eta esarak agertzen zituanen, idazleak erabilli oi ez zituztenak, «Larreko»-k bereala sakeletik gutuntzua atera ta oartzera ematen zan.

Eta euskaldun eriekien ere ori bera egiten zuan. Eta gero, Iruñeko «La Voz de Navarra» egunkarian lan politak borobiltzen zituan. Baina onetan, erderaz geinetaen edo maiz beintzat, egunkari onek igandetan eta noiz edo noiz besterik etzelako euskal-zatirik ateratzen.

Baina igandetako edo beste jai-etako euskal-sailean, ere, an ageri oi zan beti «Larreko»-ren izena. Eta beti euskeraz egiten zuen euskaldunekin asieratik azkeneraino.

● Lau gauza dirala, zuzen jakiteko zailak, idatzi zuan bein: Ijito bat nongoa den. Titiritero edo komedianta bat ezkondua ote dagoen. Emazte baten adina. Sakistaua meza entzunik ote dagoen.

—oOo—

Ora gorazarretzua, Kaputxinoen izenean, «Larreko» zanari nik egin. Eta nik egin bezela, apala ta txikia. Baina «Larreko» jauna, bai kristau bezela, baita sendagille bezela, baita euskaldun bezela, gailur-reko ta erpineko gizona genuen aldi areitako euzko-gizartean.

Lagun dezaigula goitik orain ta aurrerontzean ta beti.

Yurre'tar Yulen

SINE NOMINE

«Sine Nomine» latin ta guztiko goitzenagaz ezagun dugu abes-talde bat. Ez naiz orain gogoratzen nungoa dan. Dana-dala, Sine Nomine oiek, abeslariok, da-dute izena: Sine Nomine, urlia urikoak, alegia. Ba-dakite musikazaleak nun ta nolakoa dan abes-batz ori, agirian ari izaten bai da askotan.

Gaurko «sine nomine» auek, ordea, bitelakoak dituzu. Lekuona'tar Imanol apaiz eta Euskaltzaindi-nagusiari buruz kritika gogorra dagiten zortzi folio illun eta astun oien egilleak, Neuri ere etorri zaizkit korreoz-eta.

Akats batzuek arkitu dizkiot, baiña; beren arrazoiketa arrazikoa ez izatea, leenengo. Bigarren, ikutzen dan gaiarentzat luzeegi, aspergarri, izatea. Irugarren, Arantzazuko erabakiak arauzkoak, ez aginduzkoak izan zirala. Taa azkenik, auxe galdetzen dietela Lekuonari: esan dezala noren alde ez oldez jardun duan orrela. Salatu ta agirakaz zigortu bear zituala zorieko erabaki aien pean makurtu ez diranak.

Bai? Zuek zuen taldea nungoa edo nolakoa dan agertu nai ez ta besteena argitu bear? Ta Euskaltzain-buru izandakoak talde ortakoak barrutiratu ez ditualako agiraka zabilatzate bere aurka? Ia, salatu dezala Euskaltzain-nagusi berriak (parkatu, arren, Aita Villasanten biotz oneko ori) salatu ta onbideratu zaitzatela, elede-rrez, idaztakeraz eta gizalegez kanpora ibiltzea maite duzutenok! Zuen talde izkutu ta ezkatadun ori! Ia, noren edo zeren eraginiez zabilzten ola, buru-gordeka.

Sine NOMINE dirazuten artean, neretzat, sine HOMINE ere zerate-ta.

Etxebarria'tar Juan Anjel

Perfumeria URBIETA

Ederketa - gela

Donostia'ko Urbieta kaleko 14'garrenean arkitu ditzakezu:

BALENCIAGA, CARVEN, CHRISTIAN DIOR, GUERLAIN, HARRIET HUBBARD AYER, HELENA RUBINSTEIN, LANCASTER, LANCOME, MAX FACTOR, PAYOT, REVLON.

Urbieta, 14

DONOSTIA

mutriku

GAIXOEN EGUNA

Abuztuaren 2-an, «Gaixoen Elkar-teak» erriko apaiz eta neska-mutill gazteek leenbiziko aldiz eratu «ERRIKO GAIXOEN EGUNA» ospatu zuten. Egun ederrik bada, uraxen bai egun zoragarria! Jaialdiari asiera Meza Nagusiarekin eman zitzaion. Gaixo ta elbarri guziki beribilletan iritxi ziran meza nagusia. Eleiza pertsonaz bete-beterik arkitzen zan. Ura edetasuna! Aurreneko jarlekuak, lekuri egokienak gaixoentzat ziran, euren egun aundia baitzan. Jendetzaren artean asko ta asko ikusten ziran biotz-erdibiturik, begietatik malkoak zeriotela, ainbeste gaixo ta elbarri aldare aurrean ikustean, batzuk pozez, besteak biotz-mindurik, baiña guztiak begiak ja-soaz, otoizlari, abeslari, zerutar Amari goramen ta aintza emanaz «AGUR, AGUR, AGUR MARIA» abestuz. Lourdes txiki bat zirudien.

Aperribai-tar Benito jaunak meza eman zeun, baita itzaldia egin ere, sakon bezin dotore gaixoen bizitzari buruz. Egileor ta Azpillaga bertsolari trebeak abots garbi ta doiñu pollitez abeste zuten Erri-eskantzari dagozkion bertsoak jendetzaren biotzak pill-pill jarriaz. Gaixoen jaunartze ta gaixoruzko elizkizunak goi-goienetakoak izan ziran. Meza bukatu ondoren, gaixo ta elbarriak beribil taldeetan sartu eta Olatz ballerara eraman zituzten. Olatzen gaixoentzako jai-aldiak. Bertsolariak, IDURRE eta TXAIRO bikote abeslariak, GOIZEKO IZARRAKO dantziariak, txistulariak eta abar... Ordu 2'etan, Olatzko ikastolan bazkari bikaña, legatz, olio ta guzti. jAngo gaixoen umore ona! jAngo bazkal-ondorengo ijiji ta ajaja. jAngo poz eta alaitasuna! Olako egun on baten bearra bazuten gure gaixoei; eta ez dedilla aurtengoa bakarrik izan, baizik, jarri aurrerantzean ere urte-oreginaz. Azkenik, berriro gaixoei beribilletan jaso eta Kristo Kalbariokoarengana eraman zituzten. Mutriku ainbeste maite degun Kristoren oiñetara agur bero bat egitera, onekin bukaera emanaz Gaixoen jaialdiari.

Zorionak «Gaixoen Elkarteko batzordeari, neska mutill laguntzaleei, eta batez ere gaixoen alde borondate guztiz eskeini ziran txoper guztiei. «Egin zak on, jakin gabe non».

MARGOLARI SARIKETA

Gure aurreko idatzian azaldu bezela, Margolari Sariaketa urtetik-urtera indartzen ari da. Joan zan urtean 44 margolari ziran aurkeztu ziranak; aurtan berriz 67 margolari. Margozkiak ere oheak azaldu dira. Txalagarria benetan GOIZEKO IZARRAK pinturari buruz artu duen joera: izan ere margolari sariaketa au geroago ta atsegingarriago zaio erriari. Epai-maiko Beorlegi-tar Fernando, Beristain-tar Felix ta Peña-tar Luis jaunak izandu ziran, eta ona emen margo-sariari buruz artu ziran erabakiak.

1'go saria.—Donostiako Parra-tar Julian. 2'gn. Bilbao-ko Perez Diez-tar Jose Luis. 3'gn. Eibar-ko Larrañaga-tar Paulino. «Acceci» sari-ondokoak, Donostiako Agerta-tar Isabel, Donostiako Pagola-tar Antonio eta Bilbao-ko De Lafuente-tar Jose nazio-rentzat. Erritar-saria, Arizmen-tar Bitxor ta Ulasia-tar Balentin-tar. Zorionak Irabazlen eta beste margolari guztiei, eta nola ez, GOIZEKO IZARRAKO eratzailleei.

ERRIKO JAIK

Jaunari eskerrak, igaro dira gure erriko jaiak pake eta alaitasun osoan. Jai-aldi pollitak izan ditugu, baiña denetan ederrena ZAARREN OMENALDIA. Egun alaia. Goiz-goizetik txistularien jardunketa gozoa. Goizeko amarretan zaarren omenez meza nagusi ederra. Ondoren Udal-etxean zaarren amaiketako, era berean, zaarrei omenez, erriar abeslarien abestaldiak; 28 euskal-abesti abestu ziran zein baiño zein ederragoak. Izan ere, erri abeslariak baldin badago iñun, ona emen bat, Mutriku. Argi ta garbi azaldu zuten gure erriarrek kanturako grina.

JOSE ARRUTI IL ZAIGU

Gaioxaldi luzearen ondoren, Ekainaren 20-an, il zan Arruti ta Aulestia-tar Jose G. B. Jatorriz Ondarrutarra, baiña urte askotan Mutriku bizi zan, eta oso-osorik gure erriari zearo eskeiña zegoen gizona. Ager-

bidez, 12 urtetan Mutriku alkatetzat izandua. Arduratsu eta zintzoa, Mutriku erriaren alde lan asko egin-dakoa. Jatorra gizartean eta guztiz bete-betekoak erri ta eleiz-Parrokoiko artu-emanetan. jAmaika lan eder egindakoa gure erriaren alde! Olako alkateak bear genituzke... jAgur Jose!...

Ar bezate gure samiti-agurrik be-roena bere emazte Pikertar Nikolasa eta bere arreba Maria Paz andereñoak. Irakurle, otoitz bat bere animaren alde.

LAU

andoain

IKASTOLA

Orain arte larritasun bizi-bizian ibilli ba da ere, orain, gizaki jator, on, batzuei esker, ikastola lege barruan jarri zaigu. Gurasoen zail-ta kezka min alek aldendu dituzte: aurrera goaz bada. Baina... (betiko baina ori...) orrekin, utsik, ez dituzte bere buruauste guztiak askatu: oraindik ere, ba dago naiko zeregin, zein jorratze, zein piztu: lana ugari. Dirutza, diru bearra, diruaren nai ta naiezkoa. Laguntzaile berriak, uste gabeen, nik jakin du-danez, sortu zaizkie: bere buruak ukatu ta apurka apurka egindako dirutxoak luzatu dizkienak. Ori go-goan artzekoa da. Ta artuko aal zu-ten noski! Ta orain auk guztiak une batean, txokoan utzirik, nik, emen-dik, erri guztiari, nire iritzi-asmo bat ezarri nai nioke aurrean. Andoain ikastolan, aurrei, ikaskizun guztiak, batere ordain-bearrik gabe, zergatik ez eman? Nazional-etan izaten di-ran bezala, zergatik ez dute gure aurrek, gurasoei buruauste astuniki eman gabe ikasi bear? Ori, amets-leor bat dela, esango duzute bat-zuek: nik ezetz deritzat. Andoain, betidanik, euskal-zale izen aundi-koa izan da. Gudate aurretik ala giñen: orrela azaltzen ginen beint-zat. Orain ere izen aundikoa jotzen dute Andoain: euskal-zale bezela. Egia ote dan? Nik ezetz esango nuke: ta ori egia dala laster azal-duko nuke kopuru (Numero) batzuk egin ezkeror. Baina au ere utz de-zagun alderantz! Goazik aurrera mut-ti! Andoainen iru mila euskaldun daudela gogoan ar zagu: askoz ere geiago ba gaude, noski! Iru mila oek, bakoitzak ilero berrogeitamar laurleko (Uezta) emango ba genitu, ilero 150.000,00 laurleko izanen li-rake: urtean 1.800.000,00 laurleko. (Miloe bat eta zortzi-reun mila laur-leko). Dirutza orrekin zortzi-reun bat aur, batere, ezer ordaindu gabe ibi-liko lirake. Gure buruak esku ar-tean arturik, zein edertasun izango litzaken, pentsa dezagun! Zortzi-reun aur euskeraz! Orain la-reun dabil-tzan orde, orduan zortzi-reun: ta ezer ordaindu gabe! Ori edertasuna! Orain, bai aal dakizute zenbat la-guntzale dagoen? IRUREUN! Ta, nos-ki, gurasoei, ordainketa aundi xa-marrak egin bear! Nun daude Andoaindar euskal-zaleak? Nun krista-uak? Azalezkoak, utsik, aal gera? Ala zifnezkoak? Gu aal gera Alta La-ramendi ta Erro ta Orkaiztegi ta Huiziren ondorengoak? Aiek lurpe-tik burua jasoko ba-lute zer esango ote lukete? Gure erri onetan biziko ote lirake? Bizi naiko ote lukete? Ia, bada, danon artean zerbait egi-ten dugun: geroak ez daigula aur-pigira txistu madarikaturik bota. Ainbeste gazte ba daude gure erri on-tan: zuen nai-onak or azaldu bear dute. Ez aal gera, denok elkarturik aurrera joango? Bide bat bakarrik, garbi ikusten diagu: ELKARTASU-NA! Zuek zer diozute?

BINGEN

galdakano

DANETIK ZERBAIT:

Leenago be zerbait idatziak gara, Bilbotik Donostia-rako bitxabalak Galdakano barrun dabezan gurutze-roetan daben ariskuak, bertatik igaro bear dabezanentzat, bertatik da-biltzan berebilitza ikaragarriak dira-la-ta. Noiz edo noiz, baiña, ikusi da-be, ikusi bear debanak, guk baizen ondo edo obeto orretara dala-ta, orain alditxu bat dala asi ziran arris-ku ori asko uxatuko leuen argi-zaupideak (semaforos) ipintzen, ze, ba-tezbere gure erriko gurutzero na-

gusian izan diran tope-topeak asko izan diralako, baiña, orretan geratu dira, ipinten asita bakarrik, lerro oneek idatzi duguzan arte beintzat; oporrian edo damutu jabelako ipin-tea?, eztagiku besterik geldi auki-tzen dirala baiño aldi on-tan.

Txarrena da, orain arteko tope-tope orretan ez ziran zauritu batzuk eta berebil apurtu batzuk baiño bes-terik izan, baiña, beste zerbait idat-zi genduanen erakutsiten emoten genduen legez, argi-zaupideak ipiñi baiño leen ezbiarren bat jazo bear ebala, ta, orretara izan da tamalez; orain aste batzuk bertan sortu zan tope-tope baten bertan ilda geratu zan euskaldun andere gazte bat. Orregaitik, ba-daukagu argi-zaupide orek amaituta ikusteko gogo bizia, ia orretara pizkat uxatuten duguzan ezbiarrak.

Egunokaz ainbat adiskide eroan deuskuez geure artetik betiko, Jua-nak orretara nai izan dabelako-ta, orreen artian Itzaga baserriko Pe-tralanda-tar Jon gizon jatorra, zin-tzoa, zuzena iñor izan bada bera, eta beraz, benetako adiskidea, aurrekoaren gizontasuna aintzat artu-ten ekiena. Illa onen iru'gn. itxi eban bere bizitza laroei urtekoa zala. Beren eriotzak in lagun benetako bat galdu dugu ludi ontarako, baiña Jainkoak orretara nai izan badu, Be-re magalpean betiko eukiko aal-dau.

—Baita egun ortan berean, Abuz-tuaren 3-garrenean Jainkoak eroan eusken betiko geurartetik auzokide ta andere zintzo argia zan Zama-lloa-tar Miren-Karmele, laroei ta amabost ortetako zala. Bake zorion-tsuen betiko eukiko aal dau Jaun Aalguzti Deunak. Lagun gaitube atse-kabian ildako bi-orreen sendikideak.

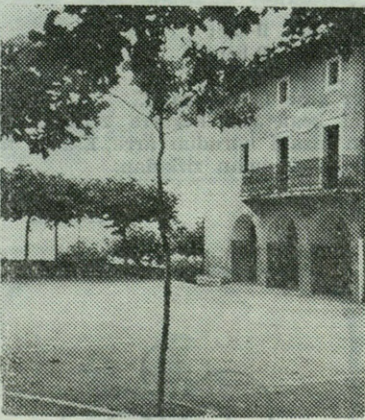
Eztira eriotzak bakarrik izan igaro doguzan egun ortan, zorionez, jaiotzak be izan doguz. Ona emen euskaltzale sendi bateko bat; Igaro dogun illaren 27'gn. euki eben ala-ba eder bat, bost'gn. leendik dau-kazelako seme bi ta beste alaba bi, Landeta-tar Josu ta Lekuona-tar Agurtzane senar-emazte euskaltza-leak; eta euskaltzale onak legez, jakiña, Laide euskal-izen bikaña ipi-ñi eustsoen bataioan. Zorionak Josu ta Agurtzane eta, osasuntsu izango aal-zare seme-alaba eder batzuk aziteko.

—Ezkontzak be izan doguz igaro-tako egun ortan da, euren artean euskeltzaleenak; ara emen bitzu: Illa onen leenengokoan ezkondu zan erriko eliza nagusia, Ereño eta Agirre-tar Eguzkiñe neskatilla lirai-ñe, Barakaldo'ko Pineda-tar Dabi mutik azkarraz.

Bai-ta egun ortan berean ezkon-du zan Morga-ko Andra-Marin, gure erriar Kastro-tar Agurtzane neska-tilla lirain argia, Begoiñako Ugarte-tar Mikel mutil euskaltzaleak. Gure zorionik beroenak ezkon barri ta erreen guraso adiskide zintzoei.

BASA-JAUN

gabiri

GABIRIKO enparantza

Erri txiki bat, esango dute askok... Bai, erri txikia, polita alere, amona buru txiki, gona luze bat dirudi. Bere buruan, erri kaskoan, eliz eder bat eta bost edo sei etxe inguruan; bere gonak berriz Legazpi, Zumarraga, Ormaiztegi eta Itxaso-Ezkio'raino dijoaz.

Jarri zaitez Gabiri gainetik begira Aizkorri gainari ta ia ia kuku egin-go diozu.

Joan zaitez edozein lekutara: «Ga-biri, toki danetatik agiri».

Izan altzera inoiz Gabirin- Etorri zaitez. Ariz-pe on-tan zure biotza zabalduko da eta zure begiak jolas-tuko dira inun baino geiago.

Zer jende dago Gabirin? Makila-riak, alaiak eta trebeak, besoak za-balik artua izango zera. Baserrita-rrak gera denok, ez degu «etiketa» asko baino biotzetik emango dizu-gu daukaguna.

MAKILARI GAZTEEN BURUAUSTEAK

Gazteak gerala, ez gerala, maki-nabat komeri ba ditugu.

Pixkabat muiitu gerala ta, au argamasa.

Zerbait ikusi, nortasun baten jabe izan, au da gure ametsa, ez beti onartu esaten digutena, arek edo onek esaten dualako, baizik ortara-ko arroiak jartzen ditualako.

Emen dago koska.

Pixkabat esnatzen asi geran or-duko, andik zast, emendik zast, nun-dik berriz ere lotan jarriko dabil-tz jauntxo batzuk.

Bide txarra au! Zenbait eta zas-tara gelago, orduan eta esnatuago.

Gazteak gera bai, buru arinak diote... Leikena. Baina gure asmo-rik beroena da, erri gazterien el-kartasuna, eta oinarri onen gai-nean, erriaren ondasuna eta aundi-tasuna, erri osoarena, ez batzuen-a bakarrik.

Au iristeko bidea, bakoitzak de-nenari begiratu lan egitea da, ez bereari bakarrik begiratu.

Argi geldi bedi bada gazterien nairik beroena.

JAK

azkoiti

GAZTEEN ELKARTEARI BURUZ

Oraintxe hilabete batzuek gure herriko gazte talde batek, euren bar-ruan alako kezka antza nabaitu zuen; (nahiz eta kezka oso garran-tzitsua ez izan) zerbait egin beharra zegoela ikusten hasi ziran eta be-ren artean bilera batzuek egin on-dorenean, gazte guztiei batzar bate-ra deitu zieten. Batzar haretan azal-du zituzten beren kezak eta naiko iskanbila eta istori ondoren «GAZ-TEEN ELKARTE» bat osatzen eraba-ki zan. Elkarte hau esan dezakegu herriara begira lan bat egiteko, Az-koitin sortu dan lehenbiziko taldea dala. Beste talde batzuk badira bai-nan erriko gazteria bezala lan bat aurrera eramateko biderik ez dute.

Elkarte hori osatzen duten gaz-teak berak egokiena irizten dioten bideetatik lan egin dezakete. Orre-gaitik hasieran hainbat eta hainbat talde sortu zan. Sozial taldea, Eus-kal kultura taldea, Zine forun taldea t. a. Baina gaur gaurkoz talde bat bakarrik dago jarraitzen duana, bes-teak talde bezala ez dira lan bat egiten ari, batzuk deseginduta dau-delako ta besteak berriz zearoko geldi arkitzen diralako.

«ELKARTE» hau aurrera eramate-ko sortu zan «Junta Rektora» bat; honek hilean bein egiten ditu bere bilera. Esate baterako bere gain dago elkarteak ondo jarraitzea. Bai-na talde horretan naiko kontu ba dago. Bi zati bezala azaltzen zaiz-kigu bertan. Bata, elkartearen elbu-ru bezala toki apain eta dotore bat eukitzea dala uste duana ta bestea berriz elkartearen elburua, herriari begira lan bat egitea usten duana. Toki dotorea nahi dutenentzat pro-blema bat bakarra dago, dirua ingu-ratzea, honetarako antolatu zuten «OPERACION PAPEL». Zalantzarik gabe tokia eukitzea beharrezkoa de-gula. Baina horretara bolkatu be-har ote degu korputz eta anima! Parrokiak eman zigun lokal bat, ba dakigu noski ura pixka bat dotore-tu egin behar degula, baina dotore ipintzea ez da batzuek dioten beze-la, leku polit bat eukitzea «KOMO-DIDADE» danakin patxaran eta la-sai denbora-pasa egoteko. Horreta-rako ez degu nahi lokala. Nere iri-tziz toki bat behar beharrezkoa de-gu, baina toki hark balio behar digu herriari buruz lan bat aurrera eramateko, hau da bilera egiteko hitzaldiak eta horrelako gauzak an-tolatzeke, ta ez denbora pasa han egoteko. Azkoitiko «GAZTEEN EL-KARTEAK» zalantzarik gabe herriari begira lan egin behar du. Euskal-herriari begira hain zuzen, edo ta bestela neretzat ez dauka objektirik. Egia esan ez naiz batere harritzen

herriari begira lana egin beharra dagoala esaten dugunean; planteame-ntu hori askok ez onartzea. Izan ere gaurko gizarteak ezkeintzen diz-kigon KONFORTEAN murgilduta ar-kitzen bai gera guztiok, edo ta geei-nak behintzat. Zer ez dute egin eta zer ez dute asmatu jendeak pentsa ez dezan? Hemen ez degu arazorik, oso ondo bizi, gera, edo ta bestela begira gure ingurua. Zoritxarrez gau-za denak beren eskuetan daukate, ta honen eta haren bidez lortu egin dute nahi dutena, hau dugu perso-na bezala, gizon bezala osatu gabe gelditzea. Lan horren frituak, garbi azaltzen zaizkigu gure artean.

Irailean egingo degu «ELKARTEA» osatzen degun guztiok, batzar na-gusia; ikusiko degu zer erabaki har-tzen diran. Behar degun bidetik has-tekoteko modua izango ahal degu behintzat. Nere iritziz benetan mere-zi du «ELKARTE» honek aurrera ate-ratzea. Lan asko egteko ba dau-kagu.

«TALDEKO BATEK»

pasai donibane

PASAI DONIBANE BERRI MINKATZA

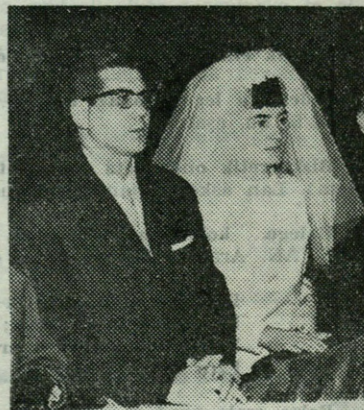
Berri minkatza zekarkiten, lehen-go astean, erdal izparringiak:

«Cuzco-tik (Peru) Lima-ra abi-utako egazkin edo abioi bat, txi-kitu ta puskatu da. Gizon bat ez-ezik, gainontzeko guztiak hil dira», zioten.

Senar-emazte sanjuandar (mixio-lariak), egazkin hartan zijoatzela, jakin genuenean, berri hau garra-tzagoa bihurtu zitzaigun.

Jose Krutz Bizente Letamendia ta Rosa M. Urra Zarketa (Pepe ta Rosi adiskideentzat), Gotzone ta Erriar semeak, Ameriketako lurral-de urruti haietan, eriotza arkitu dute.

Orain dala bi urte t'erdi, Jainko-aren deia entzun-da, lurralde haieta-ra abiatu zidan, hemengo bizimodu eroso ta lasaia utziaz.

Orain berriz, etxeruntz zetozen, Euskal-Herria zehar hitzaldiak ema-teko asmotan.

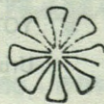
Pepe ondo ezagutu nuen. Hemen, herrian, kuadrilakoa ginalako ta he-mendik abiatu zanean, eskutitz (kar-ta) bidez, gure adiskidetasuna sen-dotu ta berotu genuelako.

Beinere etzai izan atsegin, nor-bait hiltzen danean, goratzea ta «intzentzu» botatzea, ohitura danez; baina, kasu hontan, argi ta garbi behar dut esan: Senar-emazte zin-tzo ta lagun-urkoaren alde beren bizitza emateko, prest zaudela. Bes-te aldetik, erro-errotik euskaldunak (Z. ARGIA-ren irakurlea), eta nahiz-eta lurralde haietan bizi, Euskal-Herriko prolema ta arazoetaz etzi-ran ahaztu. Ondo dakit nik hori.

Beren sendiei ta batezere, Gabriel adiskideari, nere samin ta atseka-be nahigabetua.

Nere sinismen ahulekin, otoitz be-ro bat eskeintzen diot Jainkoari.

Zuk irakurle, beste-hainbeste egin zazu, arren!

huarte arakil

Rikardo Goikoetxea, Zirilo Askargorta eta Martin Patxi Galarza

NAFARROAKO ARTZAI-ZAKURREN
III'GARREN LEIAKETA EDO
KONKURSOA

Orma-txarteletan ikusi dugunez, Uarte Arakil-ko erriak irugarren aldiz artzaino edo artzai txakurren «zein ohea», edo konkursoa, prestatzen du aurtengo.

Obeki esateko, laugarren aldiz, zeren eta leenbizikoa prestatu zutenean orain dala bederatzi urte edo, aurreko gauean ikaragarritzko su batek auzoko ogei bat etxe zearo kixkildu zituen begi ixte batean. Jakiñe, ori zala ta, ainbeste ilusio-ekin prestatuturik zeukaten jaia utzi bear izandu zuten orduko, nai ta nalez. Bazan naiko biozmin eta maloko sukalde guzietan.

Ola joan ziren urte batzuk, gai oni buruz, artzai zakurren gaiari alegia, deus egin gabe. Baño orain bi urte, suak erretako etxeak berri-berritik eraiki eta txukundu ondoan, berriz ere zerbait egin bear zala ta, lanari lotu ziran uartearrak, gazteria batez ere. Baita jai ederra prestatu ere, «Geinbera» izeneko zier edo egi ederrean. Berealdiko jendeketa bildu zen «Geinberan» ta denak txoraturik gelditu ziren bai artzaiek eta bai zakurrek egindako lanarekin.

Ona emen nor nola gelditu zen, 1968'ko konkursoan:

1. «TXIKI» zakurrarekin, Rikardo Goikoetxea, Uarte Arakil'goa.
- 2gn.: «TXIKI» zakurrarekin, Zirilo Askargorta, Andimendikoa.
- 3gn.: «TXIKI» zakurrarekin, Migel Artola, Aralar mendikoa.
- 4gn.: «CAN» zakurrarekin, Emilio Royo, Erribera'ko Kortez'koa.
- 5gn.: «FINA» zakurrarekin, Isaak Ezkurdia, Andimendikoa.
- 6gn.: «FINA» zakurrarekin, Manuel Fernández, Urbasa mendikoa.
- 7gn.: «PERLA» zakurrarekin, Pedro Zabaleta Andimendikoa.
- 8gn.: «TONI» zakurrarekin, Antonio Mitxitorena, Olo'koa.
- 9gn.: «CHAVAL» zakurrarekin, Joxe Mari Marturet, Olo'koa berebat.

Obekienik jantzitako artzaiek:
1.: Rikardo Goikoetxea.
2gn.: Isaak Ezkurdia.

UARTEARRA

“KONDIA”

BIKAIÑEAN ETA IRAUPENEAN AURRENA — ZUTIKAKO TA

GUZITARAKO ERROTA-SEGAK (FRESADORAK)

Urrutizkiña: 74 15 90

ELGOIBAR — (Gipuzkoa)

SOLAIRUAK LEGUNTZEKO ETXETAN «FANTASIA» ZABALTZAILLEA

ANTON Erredizak - Muebles

ERAKUSTEGI EDERRA

San Franzisko 11-16

Urrutizkiña Etxekoa: 74 10 69

Erakustegikoa: 74 11 88

ELGOIBAR — (Gipuzkoa)

ELGOIBAR

«ELORRA» TALDEA TA BERE LANA

«ELORRA» taldea, 18-20 urtetako neska-mutil dantzarien taldea, oso ezaguna dugu Elgoibarren. Ez da arritzekoa, gazte hauek, dantzatuaz eta alaituaz, taldetxo bat osatzea. Hori, beste zenbait herritan ere izango dugu, baina «ELORRA» taldekoek, dantzatzea ez dute helburu bezela hartzen. Hauek egiten ari diran lanak, beste esan nahi garratzitsu bat du. Alegia, ikastolatik pasa diran haurrak eta beste eskolatan sartzean, erdal giroan erditi-itorik arkitzen diranez, hauek bil-tzea eta dantzaren bidez, lehengo giroa, ikastolako giroa gordeaz, eta gerorako talde edo lagunarteak osatu nahiz, dantzan erakusten zaie. Eta guk erantzun beharrean, bertan «ELORRA» ko zuzendari diranei zerbait galdetu nahi diegu:

Ba dakigu, zuek «ELORRAKOAK» folklore zale zeratela ta horregatik egiten ahal duzute dantza erakuste lan hori?

—Bai, folklore zale gera, baina folkloregatik bakarrik balitz, ez genuke ordu-erdiak ere galduko. Folkloria bide dugu bakarrik, bide bat ez besterik.

Zertarako bide bat?

—Guk gehienok, 10-15 urtetara bitartean EUSKERA erdi itoan euki dugu eta folklore bideak zuzendu gaitu EUSKERRA. Gure iritziz, ikastolatik ateratzen diren haurrei ezin zaie gau-eskolarik jarri, Euskal

Kultura erakusteko. Berdin Euskera ez dakiten haurrei. Dantza, txistu ta abar erakutsiaz Euskaldundu ahal izango ditugu eta ez bestela. Zer erakusten dezute eta zenbat irakasle eta ikasle zabilizate sail horretan?

—Danetik erakusten dugu. Dantza, txistu, txalaparta, gitarra ta abar, 10-12 irakasle eta 150 ikasle gera.

Erdaldun asko ahal dituzute?

—Erdeldunik batere. Gehienak ikastolatik pasiak eta beste banaka batzuk, baina guziak Euskera dakitenak.

Zergatik Euskera dakitenak bakarrik?

—Lehenbizi, ikastolaren jarraipena jarri nahi izan dugulako, eta haur guziak batean hartzean, eskolatan gertatzen zaiena pasa litekealako, Gainera Euskera dakiten haurrek zerbait bentaja behar dutelako. Orain, ez gaude ahaztuta erdeldun haur hoiekin. Ez bai dugu ikusten beste biderik gureganatzeko.

Orduan, zuen iritziz, haurrei Euskera erakusteko ta Euskalduntzeko, gau-eskola baino egokiago ikusten duzute folklore aldetik lan egitea?

—Bai. Hemen ziur gaude. Elgoibarren, 10-12 urte hauetan beti euki ditugu gau-eskolak haurrei Euskera irakasteko ta ezer aurreratu ez da-

nik ez goaz esatera. Guretariko batzuek ere ibiliak gera gau-eskola horretan eta ba dakigu zeren nekeza dan eskolara joatea. Etxekoak bidaltzen giñuztelako joan ohi ginan, bainan ia-ia nazka ere artu genion Euskerari. Guretat zigorra bai zan jolas orduetan eskolara joatea. Dantza joatea jolas bide zitzaigun eta eskerrak honi, gaur, EUSKERA benetan maite dugulako ari gera lanean.

Zuen iritziz, ba dirudi, gau-ikas-tola baztertu egin behar dala, baina kontu izan, zuetariko gehienak eta bai andereño ta abar zerbaitetan ari diranak gau-ikastolan ibiliak zeratela eta zuek uste ez izan arren, ez ote zaizue zerbait geratu gau-ikastolan ikasia edo bertako giroa?

—Bai. Orduan gurasoek bidaltzen giñuztelako, gogo txarrez joan ohi ginan eta orduan ikasia gaur onerako dugu, baina orduko aspertu aldiarekin oraindik ere ez gera ahaztu. Gau-ikastola ondo legoke 16 urtetik gorakoentzat beren nahiz dijoazenentzat, baina 10-15 urte bitartekoentzat jolas bidez gehiago ikasiko duten ustetan gaude. Gainera, bide bietan lan egin genezake. Zuek eskola bidez eta guk dantza bidez. Baina helburu bakarrarekin. EUSKERA EZAGUTERAZI GERO MAITATZEKO.

MARISABELEEN TALDEKOEK

"GORRITI" lantegiak

NEKAZARIEN TRESNAGINTZA

XEATZAGILLEAK

ETA

ZOTALGAILUAK

Urrutizkiña: 14

ALZOLA — (Gipuzkoa)

Jesus Maria Ugarteburu

(MANDIOLA)

NEKAZARITZARAKO MAKIÑAKETA ALEAK

LASTOA, ALPALPA TA ABAR

Calle UNO, 5

Urrutizkiña: 74 16 85

ELGOIBAR — (Gipuzkoa)

ERBI SURTARMAK

S. C. I.

EISTARI EIZ-EZKILLU EDERRAK

Avenida de Elogio Estarta, s/n.

Urrutizkiña: 74 15 35

ELGOIBAR — (Gipuzkoa)

ARAGITEGI eta TXERRITEGI

ALFONSO GARAY

Esneetako txaaletan bereziak

San Franzisko, 9 Urrut. 741392

ELGOIBAR (Gipuzkoa)

ERLOJU TA
BITXITEGIA

«Aramburu»

San Franzisko, 26

Urrutizkiña: 74 14 67

ELGOIBAR (Gipuzkoa)

Arategia - Txerrikitegia

Pedro
Arrizabalaga

«ARMUETA»

Aragi saillean altua ta ikasia
San Bartolome, 16

Urrutizkiña: 74 13 68

ELGOIBAR (Gipuzkoa)

JATETXEA - BAR

«Txarriduna»

JAIN-GAI AUERAKOAK
ETA

LURRALDE BERARIZKOAK

Magdalena Auzoa

Urrutizkiña: 74 12 50

ELGOIBAR (Gipuzkoa)

LEKEITIO

LEKEITIO

Bizi zaitez Lekeitioko lekuri ederrenean,

330.000 pezetagaitik, eta inpueto barik.

Etxe ondo egiñak eta ikuskizun ederrakin.

CONSTRUCCIONES GERRIKABEITIA, S. A.

Ledesma, 6-6.º

Urrutizkiña: 216391 - 232522

BILBAO

M.º Diaz de Haro, 7

Urrutizkiña: 322

LEKEITIO

«ACEVEDO»

ETXERAKO-ELEKTRO-GAIK

Gradulux persianak

Egasan Plastikoa

Tendería, 46

Urrut. 549

LEKEITIO

EULOJIO ITURRIAGAGOITIA

GOZOGINTZA TA

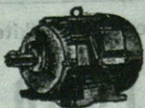
JANARITZAK

Mola Kalean

Urrutizkiña: 6

LEKEITIO (Gipuzkoa)

MOTOR ELEKTRIKOEN
KONPONKETA

GORDAILLUAK

Bar Deportivo aurrean

Nueva, 3, Urrut.: 58357

ANDOAIN

Jai club

Larunbata, Igande ta Jaiegunetan

dantzaldiak bi Orkestarekin.

Erriko Jai Nagusietan egunero

Dantzaldiak arrantzalde ta gabetan.

«MAYAS» eta «LOS HERALDOS»ekin.

AMUSATEGI

AGENCIA DE PROPIEDAD INMOBILIARIA

Etxe eta lur zatiak salgai

Aspaldi baterako etxeak eta abar

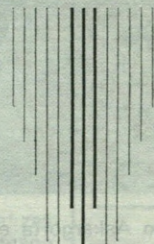
Tenderia, 17

Urrutizkiña: 35

LEKEITIO — (Gipuzkoa)

BANCO DE VIZCAYA

ZU BEZALAKOENTZAT

Gure landolak Lekeition

S. Kristobal Enparantzan, 3

AMAYA GARAVILLA

GORDE JAKIAK

Amaya, Zigor eta Enday

Marcas Registradas

Abaroa Eorrera

LEKEITIO — (Gipuzkoa)

ATEATE OPARIAK

JATONTZI TA MAI - TRESNAK

Victor Pradera, 2

Urrutizkiña: 25700

DONOSTI

MUEBLES

URRETAVIZCAYA

1920'an sortutako etxea

ERREDIZAK - EDERGALLUAK

EGIN - GAIK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS, 46

GAZTEIZ (Vitoria)

ZURE ETXEA DATORREN UDARAKO

LEKEITIO

Kirol-etxea frontoi ondoan — Itxas ganean
Giltzak eskuan eta erreztasun aundiak ordaintzeko.
Beste erriko leku batzuetan be etxeak.

Agirre Solarte-n — Virgen de la Antigua-n — Zumatzeta-n eta abar.

CONSTRUCCIONES EZKUBI - EIGUREN

Urrutizkiñak: 397 eta 511

LEKEITIO (Gipuzkoa)

ELGOIBARR

Marisabeleen Taldea

Talde honen asmo eta nahi guztiak, idazlantxo batean azaltzea oso zailtsu zaigu, baina lan guztiak helburu bakarra dute. Alegia, Elgoibarraren, Euskeraren alde lan egin nahi dutenak ez dira gehiegi eta hauek bakarka eta bakoitzaren aldetik jokatzeko ba dute, ezerezean gelditzen da. Horregatik, herriko gazte eta heldu, baina gehienak behintzat, beste ekintza edo batzordeko diranak: Mendigoizale, Juventud Elgoibarrera, Scout, Ikastolako, Alfabetatze, Dantza erakusle eta abarretan lanean ari diranak, eta batez ere, irakasle lanean ari diran 12-14 laguneko taldea dugu talde hau.

Herri giro baten lan egin nahian edo herrian zerbituetan lan egiten dutenak osatzen dugu, gero, talde honen giroa herri osoan zabal dezagun.

Taldekoek, Z. Argia ta Anaitasuna goitik behera irakurri ohi ditugu eta elkarturik hauetako artikulurik onena aukeratuaz gure kritika egin. Lan honek, guretzat bizigarri bat izateaz gain, Euskal Herriko arazo gehienak ezagutu eta aztertzeak aukera ematen digu. Baina, taldearen lana ez da bukatzen aldizkarietara bidaltzen dugun idazkintxoetan bakarrik. Esan degun bezela, bizigarri bat dugu bai, baina gure helburu bakarra ez da hori.

Guk, gure EUSKERA txukunduaz, EUSKERA batua bidean joan nahi dugu, gero Alfabetatze lanaz ta abar, herrian Euskal giroa gehitzea. Euskeraren gaitasun ez gero jakitunak, baina EUSKERA batua behar-beharreko ikusten dugu, ta, horreraz jo nahi dugu. «Zortzi edo hamar Eusker

batu asmatzeko gai gerala», dio aita Altunak. Nolako batasuna ordea? Zergatik anaia batengana zearo urbilde, besteengandik urrutitatzeko? Ez. Guztiak ditugu anaia, guztiak berdin. Jakitunak ez gero eta horregatik jakitunen esanari jarraitu nahi diogu eta jakitunak Arantzazun urratu ziguten bidea.

Euskaldunok, Euskaltzaindia dugu daukagun instituzio bakarra eta berari jarraitzea dagokigu. Euskaltzaindiaren deia izan ezik, besterik ez dugu onartzen. Batasunaren kontrako batasunak ez ditugu onartzen. Gure iritzian, bai Z. Argia eta bai Anaitasuna, Arantzazuko bileratik ari behar ziran, bertan urratutako bideari jarraitzen. Ez indarrez, baina bai editorial bezela azaltzen diran lanak eta hala nahi zutenenak eta abar osatutako orri bat edo beste eskeiniaz, gero herriak jarrai zezan. Gaur berriz, batzuek aurreragi eta besteak atzeraka ikusten ditugu eta Arantzazuko esanari jarraitzea, bako bideari jarraitzea dala derizkigu. Hala da behinik behin gure ustea. Euskal Herria, zahar eta gazteok osatzen dugu, mailaz-maila osatzen da katea, eta elkarri erantsi gabeko maila ez dezagula izan gurea. Sor-gor hor dago herria. Guk, batzuek Euskera arloan lanean, eta hauek elkarren arteko burrukan, mindu eta nekutzen. Ez gaitzen neka alkarren aurka, HERRIA gureganatzen baizik. Hau da behinik-behin taldearen nahia, ta, honetan jarraitu nahi dugu.

Taldeko eragile: F. ETXEBERRIAK

Elgoibarko Odol Emaileak

Elgoibarko ODOL EMAILEAK hain lan zoragarria egiten ari dirala ikusirik, Z. ARGIA'ko irakurleentzat eta baita herriar guzientzat, elkar hizketarako Maiztegi jauna aukeratzen dugu.

—Zuek odol emaileak, zenbat, nun eta noiz hasiera eman zenioten?

—Odol emaileen elkarte 1966-ko urtean sortu zan. Lehenbiziko lehendakari José M. Mugertza zala. Hasieran 100 odol emaile ginen eta 125 laguntzaile Orain, 270 odol emaile eta 300 diru laguntzaile ditugu. Gure biltokia San Bartolome kalean 9 garrean dugu. Leku hau, Juan Beristain jaunak emana dugu, eleizarena izanik. Honez gain Udaltxeak agindu digu «dispensario» berria egiten danean, toki berezi bat izango dugula.

—Odola eskatzeko nortzuek dute eskabidea?

—Edonorek. Hemen ez da begiratzen, zer abenda, politika edo erlijio duan. Odola eskatu ta 20 minutu gertu izango du behar duenak.

—Odola eman nahi dutenak zer egin behar dute?

—Lehenbizi, gure etxean izena emango du edo bestela Urbitarte Biltokian. Talde bat osatzen danean, sendagileak, gaitzik pasa duan ikusi du, gibealekoa biriketako, andramin eta abar (odol emailearentzat ez du garrantzirik baina bai hartu behar duanarentzat). Muestra edo odol tanto batzuek aterata Donostiako biltokira bidaltzen dira eta

handik etortzen da erabakia, inori emateko gauza dan ala ez.

—Zenbat urte behar ditu izan odol emaileak?

—Zenbat aldiz eman liteke odola, urtean?

—Eta zenbat ateratzen zaio atera aldi bakoitzean?

—Gizon eginak ba dira 18 urtetik 60 bitarteko nahi duten guztiak.

—Eman bost edo sei aldiz ere bai, baina guk urtean behin eskatzen dugu.

ZURE ODOLAK BIZITZA

—Emailea nolakoa dan, 200 edo, 300 gramo bakoitzari.

—Odola eman duenak zenbat denbora behar du ondo jartzeko?

—Lau bat ordu. Baina, egun harretan ahaletzen behar du lan go-gorrik ez egiten.

—Urte barruan ateratako odolak nola zabaltu dituzute?

—25 ontzi maternidadera. 270 on-

tzi Donostiako biltokira. 25 eskatu dutenentzat eta baita Arabako klinika batera ere eman dugu odola «bihotz irekira» egin behar zutelako.

—Gazte asko ahal dator odola ematera edo nortzuk ematen dute odola?

—Ez. Penagarria da baina oso gazte gutxi azaldu da. Baina nik eskatzen diet, bildurrik ez izateko, pin-txazo txiki bat dalako eta % 3 bakarrik txorabiatzen dira. Ostontzian odola ematen duten gehienak euskaldunak dira, herriko jentia. Guk eskea guzietan egin arren, herriarrek gehiago ezagutzen gaituzte, gehiago urbiltzen dira. Ostera hartzeko berdintsu izan ohi dira, bertakoak eta kanpokoak. Beharrez arkitzen diran guztiak urbiltzen dira gugana eta orduan bai sinesten dute gugan eta berehala egin dira odol emaile.

—Eta bukatzeko, zer gelditzen zaizu esateko?

—Oraindik asko, baina, luzeegi izan ez dedin bi gauzatxo bakarrik. Lehenengo, ez dedila inor geratu odola lezakeanik, eman gabe, bizi bat salbatu lezakealako, bere etxeko salbatzea nahiko lukean bezela. Bestea, Krespo jauna (sendagilea) eta Bastida jauna (pratikantea) gurekin lan egiten dutela, baina beharra izan ezkerre, herriko sendagile guztiak gertu ditugula laguntzeko.

Eskerrak, talde honi eta, batez ere zuzendari zerenoi, ezer ordaindu gabe degulako Elgoibarren hain laguntza haundia. Gaixotasunaren edo hil zorian eta odol beharrez arkitu izan diran zenbait, galdetu bestela.

Eskerrak mila bider eta aurrera. Gure lan honen bidez ez ote dugu odol emaile edo laguntzailerik gehituko?

TALDEKO MAITEK

Ikastolako Irakasleekin Elkar - Izketa

Hemen ikastolako irakasleekin biltuta arkitzen naiz, heurakin elkar-izketa jator bat antolatuta nahian.

Ikastola indartu, sendotu eta aurrera badijoa, asko eta asko, heuragatik izan baita. Heurak dakite ondoen zer jaso dan barruan; zenbat buru-hauste eman dizkien; Zenbat eragozpen menderatu dituen, nahiz guraso nahiz herri aldetik, nahiz beste eratako egitura aldetik.

Eta irakasleei galdetzen diet: —Noiz hasi zan Elgoibarko ikastola?

—Hasi 1963-ko maiatzaren 1-an hasi zan. Une horretan 30 ume ziran. Lehenengo urte hau, andereño Itziar eta andereño Juanita-ren artean osatu genduan. Hasiera hau onela izan zala, eta legeraren alderdiko eragozpenak ikusita, titulu-dun irakasle bat ekarri genduan. Honetarako beste arazoia haurren edadea izan zan.

—Herriak sumatutako behar bat izan zan, edo irakasleok zeurok eratu zenuten?

—Gurasoak planteatu zuten ikastolaren beharra hau eta bost urteko umeen gurasoak berak sumatu zuten beharra. Eta heurak hasi ziran ikastola bat eratzeko.

—Noiz, zenbat urterekin hasten dira umeak ikastolan?

—Iru urte-terdirekin hasten dira. Eta legegiko alderdia bihurria zalgulako, bederatzi urtekin, ikastolatik urten egin behar dute. Gaur arte honela ibili gera.

—Sei urte arte zertan dihardute umeek?

—Bost urte arte, gure asmoa,

etxeko giroan, familiako giroan hezitzea da. Hau lortzeko dugu, abesti, jolas eta espresio bidez. Baita marrazki, soinketa eta antzerkitxoekin bidez. Garrantzi handikoa da, euskera giroan eta herri giro jator batean ezitzea ere. Bost urterekin hasten dira apurka apurka, zerbait idazten eta irakurtzen. Zerbakiakin ere hasten dira: amar arte ikasten dituzte zerbakiak. Hauentzako ere balio du, lehen txikiagotik esan dugun, euskal eta herri giroan hezitzea.

—Sei urtetatik aurrera?

—Sei urterekin hasten dira «Lehen mailako irakaskintza» deritzana. Orduan erabat irakaskintzako legetan sartzen gera. Hor idazti batzuk ifinita daude: programa bat dago goitik ezartzen digutena. Programa hori nahi eta nahi ez jarraitu beharra dugu.

Hortik aparte, hori dana erderaz dago, gai guztiak euskeraz ematen ditugu. Euskal-Herria ezagutzen saltzen gera. Hau da: euskeraz eta euskal giro jator batean umeen heziketa egiten.

—Ume hauen etorkizunari buruz zer derizkizute, ikastolan artutako heziketa, giza-alderditik, euskal kultura aldetik, lantzen joango dira? Ala ikastolatik urtetzean ahaztu eta gaitzen joango dira giro hori?

—Uste dugu, gurasoak, etxeko giroak, zer ikusi aundia duala. Etxean giro hori baldin badago eta giro hortan bizi badira etxekoak, ikastolako giroari ere eutsiko diote. Gainera uste dugu giro hori eusten danok saiatu behar dugula. Ikasto-

latik urtetan dijoazen umeak batzar edo gizarte batean hartu behar dira. Gero ere atenditu eta lagundu; eta batez ere elkartuta ibili ditezela. Jai-aldi, antzerki eta horrelakoak ere beharrezkoak dira.

—Herriari begira influentziarik izandu ikastolak? Zertan ikusten da egon bada?

—Umeek euskera gehiago itzegiten dute. Gurasoak euskal gaitiaz gehiago kezkatzen dira.

—Eta zuek irakasleok ze hartu-eman dituzte herriakin?

—Hartu-emanikan gutxi edo bategi. Lehenbizi gurasoekin hasi behar genduela uste dugu. Eta hasi, pedagogi mailan hasi behar dugula. Bestela gure lana erdi bidean gelditzen da: gehienez izan ere, ez dakitelako aurka jartzen zaizkigu; ed beren etxeetan beste era batera jokatzen dute. Poliki-poliki gurasoak ere pedagogi heziketa baten sartu behar dira.

Hori lortzeko, noiz behinka gure lanak azaldu behar dizkiegu; gure metodoak; pedagogi mailan eta lan konkretuen mailan beraz. Hontarako gurasoekin heurrekin kontaktuta programa bat eratu behar genduke. Hau era guztietara garrantzi aundikoa jotzen dugu. Datorren ikasaldirako uste dugu holako zeredozer eratu dugula.

Elkar-izketa ondoren agurtu eta eskertu ditu andereño jator da langile hauek. Eta herri mailan garbi eta gogor jokatzeak adierazi diet. Ez daitezkan batez bere heuren arazo txikieta itxi eta gorde.

TALDEKO JOXEK

«Cuesta» irarkola

APARTADO 68

Kale, 1 4 bekoan

Urrutizkiña: 74 11 91

ELGOIBAR (Gipuzkoa)

Juan Maria Aguirre

JUANATEI

NEKAZARI MAKINA, JETZI - ESKU - MAKINA TA ERA GUZTITAKO

SEGARI - MAKINEN LABAINAK

Urrutizkiña: 74 10 03

ELGOIBAR — (Gipuzkoa)

Hauek dira Picos de Europako Peña Vieja mendi tontor haundia (2.613 m.) igo zutenak. Ez ziran askotan horrerako horrelako gazte euskaldunak igoko. Horko neska-mutillan adinak 10-14 urteen artean dagoz. Hauetako gehienak ikastolatik igaroak eta Morkaiko bazkunak dira. Behetik gora eta eskubitik ezkerretara: Amaia Arrieta, J. C. Arrieta, Yoseba Etxeberria, Andoni Larrañaga, Imanol Gartzia, Nekane Etxeberria, Aitor Etxeberria eta Hasier Etxeberria eta Marisabeleen taldeko bat. (1970 ko Uztailaren 31 an).

TALDEKO BESTE MARISABELEK

ELGOIBAR

Muebles «Iriondo» Erredizak

★

Santa Ana, 8
Urrutizkiña: 74 12 34
ELGOIBAR (Gipuzkoa)

ETXE - TAR, S. A.

BATEKOAK ETA MAKINA BEREZIRAK ETA TRNSFERT

San Antolin Auzoa, z/g.

Urrutizkiña: 74 15 80

ELGOIBAR — (Gipuzkoa)

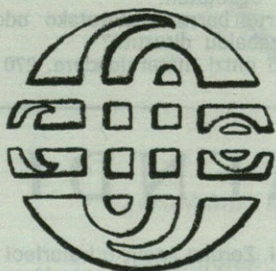
LANTEGIAK:

ELGOIBARREN,
DEBAN,
AZKOITIAN.

Autonoma batekoak, makina bereziak, zulatzaile biurkin tranfer makinak, Danekiko Zuzentzaileak, etekin aundiko kanpoko Zuzentzaileak, barruko Zuzentzaileak, lau-unekeko Zuzentzaileak, Zuzentzaile bereziak. Firifarako dorreakin eta espeka gabeko, Tornu automatikoak, firifarako tornuk eta erdiautomatikoak.

ESTARTA ETA EZENARRO, S. A.

«SIGMA» JOSTEKO MAKINAK

MAKINAK ETA ERREMINTAK

TRANSFER MAKINAK

JOSTEKO ETA EGALUNDUTZEKO MAKINAK

«GOITI» EGINTZAK, S.C.I

Etekintzako Fresadora Hidraulikaren Egintzak.

40,70 eta 100 toneladako gai diran Zapailu Aldenduak.

Etxegintzarako burni borobillak lantzeko makinak.

Era batera, Etxegintzako lanak, Aroztegi Mekanikoakin.

San Franzisko, 51

Urrutizkiña: 74 12 52

ELGOIBAR — (Gipuzkoa)

ALKORTA, UNTZUETA ETA LAGUNAK, S. A.

Eskuko, aroztegi lantetarako eta Mekaniko
erreminten Egintza.

Automobil, berebillezko gurdi eta makina industriarako
zatie burni-lantze eta ezarketak.

Apart. 1

Urrut. 741346 (lau ari)

ELGOIBAR — (Gipuzkoa)

ALZIBAR GURDI-OLA

Era guztietako automobilen konponketa.

Garabi serbizioa.

Alzibarko Etorrera, 9

Urrutizkiña: 81 16 95

ELGOIBAR — (Gipuzkoa)

“ANAYAK” industriak

Urasandi Auzoa, z/g.

Apart. 97

Urrutizkiña: 741241 - 741017

ELGOIBAR — (Gipuzkoa)

LEKEITIO

AZKUEREN AITA EZGURRA NOLAKOA, EZPALA ALAKOA

LEKEITIO aitatu orduko, Azkue aundia datorkigu bereala burura. Alere, Azkueren ingurukoetan ez gabiltz ain aberats berrietan. Lekeitioko erriak, Ondarru aldetik, kamiñuan bera zatotzela agertzen zaizunean, zoragarritzko ikuspegia eskeintzen dizu.

Erriko Eleiza Nagusiaz zer esan?... Ikustekoa benetan bere barrua ta ez gutxiago Eleiz-aurrea. Portua urbil agertzen zaizu, ta itsaso ertzean dezun ugarte argia ere, alderdi artako edergarri agiri zaigu, amestutako txokoa bezela.

Erri orrek eman zigun euskaldunontzat zorionean Azkue aundia. Nundik ekarri zuan gure euskal-langileak bere euskerakiko zaletasun bizi ta indartsu ura? Odoletik, noski. Bestela, ikus zazu, nolako aita izan zuan eta ortik igarriko diozu, nolako ezpala atera zan egur jator artatik.

—oOo—

Azkueren aita, EUSEBIO MARIA DOLORES AZKUE BARRUNDIA IZENEZ, Lekeitioko semea zan eta 1813-garren urteko Apirillaren 13-garrenean jaio zan.

Gurasoak, Zamudiokoak zituan, eta an joan zitzaion bere aurtzaroko leenengo aldia ikaskizunak, Bilboko Frantziskotarretan egin zituan, filosofia ta latina ikasiaz. Jakintza-asiera ura bereganatu ta bereala, gaineratu zitzaion, karlisten leenengo gerratea. Euskaldun geienak bezela, karlisten aldetik ibilli zan anai-burruka aretan.

Urteak aurrera, 1839-garren urtean ain zuzen ere, El Ferrolen Itsas-ikasketak egiten ikusten degu. Andik gerora, itsas-bideetan eraman zuan bere bizia.

Alere, erbestek etzion jan Azkueren aitari, bere Euskalerriko sor-legea. Ta ala agiri zaigu 1860-garren urtean, itsas-bideak utzita, Mundakako errian euskal-olerki sailla idazten. Euskal-idazleak ain urri ziran urte aietan, gure Eusebiok euskal-olerki liburua eskeini zion Euskalerriri.

Liburuak «PARNASORAKO BIDEA» du izenburu ta 1896-garren urtean argitaratu zuan gure idazleak. Egun aietan, Bonaparte Printzea, euskal-lanetan murgildua zebillen, eta Azkueren aitari lantxo bat eskatu zion: «Dies irae» ta «Ave maris stella» euskeratzeko, alegia. Eusebiok bereala bialdu zion eskatutakoa.

Bide batez, bere tsas-ikasketak lanbide berria ekarri zion. 1861-garrenean, Itsas-ikastetxeko Irakasle izendatu zuten, eta urrango urtetik, Lekeitioren artu zuan Irakasle kargua Itsas-ikaskutza bere gain artuta. 1873-garren urtean, azaroaren 13-garrenean il zan Lekeitioren bere bizia onela amaituaz.

Baiña bitartean, Aberasturi-tar Karmen, bere bigarren emazteagandik, sortu zan Azkue-tar Resurrezion Maria, euskal-idazle guena.

—oOo—

Orra nola odolean ekarri zuan, bere aitaren euskaltzalasuna. Seme arek ba zuan bere aitarengandik, alako su izkuturen bat, euskal saillera bizioren erakarriko zuana. Ta etzuan gazteak ukatu bere aitarengandiko joera ori.

Baiña semearen lanak, ezagunak ditugu Euskalerrian. Aitarenak zerbait ikus ditzagun. Eusebio Maria Dolores Azkue, bere garairako etzan motela izan euskerakiko. Gutxi bezela bere arreta izan zion gure izkuntzari, ta bertso errazetan erriko-giroan, eskeini zizkigun bere euskal-olerkiak.

Erabili ituan gaiak, jakintza saillekoak batzuek eta irri-jorrrakoak besteak izan ziran. Artean, euskal-idazle mundua oso txikia zan eta egada aundirik ezin egin zezakean Eusebiok. Beti ere, erriko gaietan, eguneroko gertaeretan zuan eskurik errazena.

Osagilleak eta botikarioak, etzituan bere santu artuak. Nubaitetik bazetorkion aiekiko aierra ta etsaiekera. Eskribauak ere, etzituan bere gogoko. Bere aitarengandik ikasi ote zituan, aien kontrako izkirimiri ta zirikalidiek? Ditekeana ori ere.

Baiña Eusebio Azkuek bere jarduera gogozkoena, erriko gertaera ta kontuak aztertzea ta kontatzea izan zuan. Barruko bere sentipenak ezitu argitara ateratzen. Ezta izadiaren erroetan ere sakon sartzen. Naikoa zaio bere garairako, orduko erri-giroa esnatzea. Ateraldi

zorrotzak eta jolasekoak mate ditu batez ere. Ona emen ziri-bertsotxo batzuek:

Asto bat dotorea
peria batean,
salduteko imini zan
zaldien artean;
guzur-ule baltzakaz
kokota apaindurik
eta zaldi-buztana
atzean loturik.

Orra gure astotxoa, zalditzat saldu naikoa!... Bere asto-itxura izkutatu ta an dago zaldi artean salgai.

Bere jaubeak eukan
kolkoan bildurra,
noiz ezagutuko zan
astoa guzurrea.
Eldu zan erosteko
baserriko jaun bat,
eta agindu ebezan
irurogei dukat.

Astoaren zaldi-itxura gezurrezkoak noiz agertuko bildurrez astoaren nagusia; baiña eroslea itsu, nuntz, eta bere eskeintza egin zion astoaren truke. Guzua ederki zijoakean, eta erosleak bere aalegiñak egin zituan, asto eresia bere etxera eramateko lagunak billatzen. Baiña... astoa, beti asto ta saltzaillearen gezurak ederki salatu zituan alako batean:

Ataraten ebala
ziskutik dirua,
jaso eban astoak
zeruruntz burua,
egiteko arrantza bat
miragarritzkoa,
ikarutuko ebana
Balanen astoa.

Arrantza arek arritu zituan ingurukoak, eta orra nola agirian gelditu ziran, saltzaillearen ijitokeriak:

Arriturik egozan
basarritar biak
eta euren inguruko
gizonak guztiak;
an zirean zantzoak
barre ta gedarrak,
egunaz izarrak!

Gertaera adierazi ta ondoren, or jartzen digu Azkueren aitak, bere azken-erakutsia:

Orduan esan eben
basoko gizonak:
zenbat dagoz munduan
alango gizonak;
Isillik dirudie
kadera bikoak;
berbaz asten badira,
lau kaderakoak.

Orra nolakoak geran gizon kaxkarrok askotan. Itxuraz anka bikoak; baiña izatez, lau ankatakoak baiño areagoak. Azkueren aita, bere aldirako, etzan baztartzekoa, ez. Jakintza saillean ere, bere aalegintxoa egin zuan gure gizonak. Ba du bere olerkietan bat, URTEA izenburuz ezaguna. Ta ezta makala bere bertso oietan, urteko aldiak azaltzen. Udaberriak asi ta Uda, Udazkena ta Negua polito agertzen ditu gure lekeitiarrak bertso apaletan. Aldian aldiko emaitzak eta agerpeak izendatuaz.

—oOo—

Orra nolako aita izan zuan gure Azkue Euskal-Izteigilleak. Aitarenak ordea, semearen lanak aaztu-arazi dizkigute. Onek ekarri zuan Euskalerrirako lei bizia. Onek aztertuko zituan euskeraren sailak. Onek aztal-katuko Euskalerrirako txoko guziak eta mintzaira-koxkak.

Euskaldunok euskaldun irauten degun bitartean, au izango du Lekeitiok bere izarrik ederrena. Alako aitarengandik, onelako semea ekarria. Azkuetarrek eman diote ordainez Lekeitioko erriari bere osperik eta ize-nik aundiena.

IGARI

AITTITTA MAKURRA

Aittitta makurra ezaguna da lekitar eta emen egon dirazen guztien artian, baiña askok eta askok ez dabez ezagutuko bere ipuiñ politak, emen aitzatu'ko doguna Juan Luis de Ajubita jaunak azaldu eban erderaz 1966'ko jaieteko egitarauan, orregaitik bildur barik esan geinke ezagunena dala, ta ona emen:

XVI-garren gizaldian gure errian, arantzale zintzo bat bizi zan, edonori meseda egille ta guztiz maitatua. Eguneroko legez kai inguruan ebillen gure gizon au, beste arantzale asko lez, ta an ebillela, itsasontzi bateko patroli edo ontzi-buru bat jausi zan lurrera «kornote barik». Estualdi aretan denen artean eroan eben txalupe-etxe batera; bat joan zan osagilleari deitzen, da beste batzuk aal eben eran an ebixen zer edo zer egin nairik gizona salbatzeko, gure gizon on an ebillen, osagillea eldu zanean txalupe-etxera, aize apur bat artzen urte eban kampaia. Kaien ondo jantzitako gizon bat aurreratu jakon eta esan: Gizon ori ez da salbatuko osagilleak ez beste inork

egin leikenagaz, sartu zaitez barrura, esan sukaldean dagoan andeari ipinteko sarten baten, orijua, esti ta koipe apur bat, eta berotu sutan, otzitu ta gero ipintzen joan naaste ori gaixoaren bekokian, eta osatu'ko da.

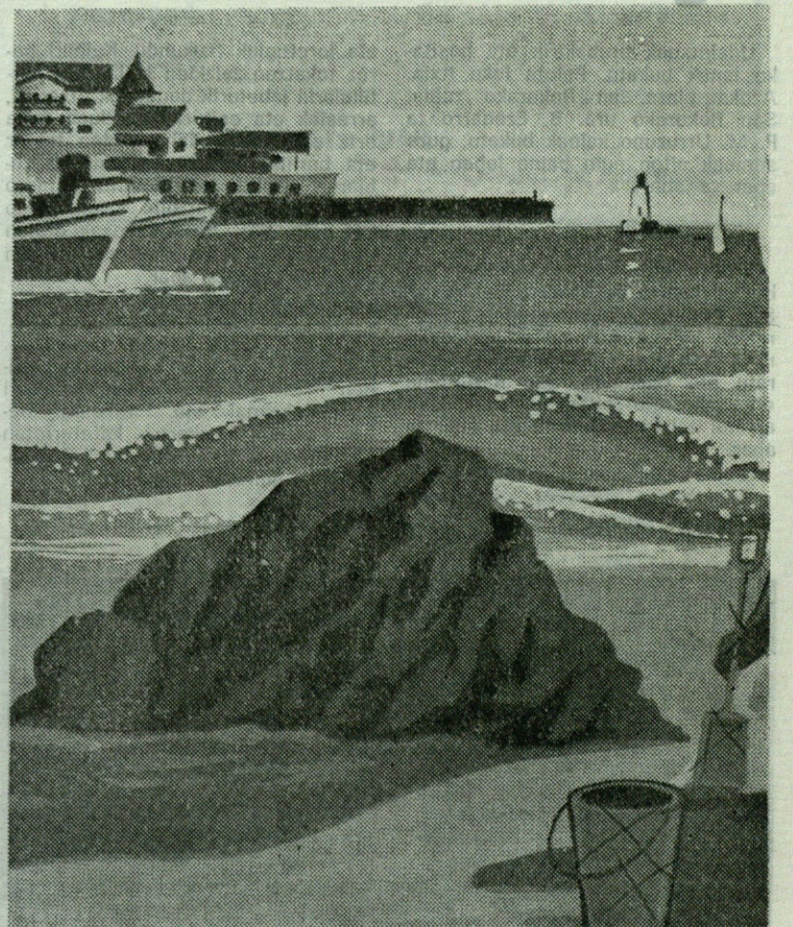
Alan egin eban gizon onek, ta danak arrituta gelditu ziran gizona zelau onera etorren, ikusirik dana zan poza eta zorionak emotea. Kanporatzian barriro urreratu jakon aurrerago zer egin bear eban, esan eutsen ondo jantzitako gizona ta esan: Ikusi dozu zelako ondo gelditu dan gizona, emendik aurrera zu izango zara gaixo era askotakoak osatuko dozun gizona ta eun urtetarra arte elduko zera, baiña larogetamar urte daukazunetik aurrera eguneroko igoen bear dozu zure gamba-ara da ikusten dozunean an asi dala «ormabedarra» gertatu zaitez ze eldu da zure bizitzako amaija» eta jarraitzen deitsa esaten «ni naiz eriotza, oraiñ txatxo egon arren eta neuk diñotut zure irudia betiko Lekiton gomuta-ko da». Beren bizi-

tzako urteetan jente asko ta asko osatu eban, gizon ospetzuak, jakintzuak, aberats eta txioak eta baita erregeren bat be. Denborea aurrera joan eta larogetamar urtetik aurrera eguneroko igoten eban ganbarara, batzuetan asko kostau arren, ikusten ia agertu bazan ormabedarra. Erri guztian danak deittuten eutsen aittitta, bere urteak gaitik, baiña bixkorra ta zendua egoan oraindik. Udako illuntze baten ikusi eban sortu zala ormabedarra ta emateari esan eutsen «eldu da nire eriotzako ordua, laster ilgo naiz. Geldi geldi bajoian kaitik eta ondartzera erdian injala urten eutsen leenagoko ondo jantzitako gizona, orain eriotza irudiagaz, ikutu eutsen eta gizona gelditu zan arri eginda.

Orañ be or dago ondar erdian gure aittitta makurra, aurtan egija esan ez da ikusten apur bat baiño ez, baiña barriro neguan itsasoak ondarrak eroaten dabezanian agertuko jaku.

ARRANEGI

ERRIA

Leenengo aldiz 1969-ko urtean agertu zan jaiari buruz, orrialde bi Zeruko Argian erriko gora-beera batzuk azaltzen. Urte bete joan jaku ta ordua da aztertuteko urte au, orduan itsaropen aundiak eukazan Gaztedi Club'ko leendakariak baiña itxaropen guztiak ebagi ziran sustraitik, da ez bere erria zalako, orain errian laguntasun gitxia gaitik zan. Beste gauza batzuk azalduagaz asiko gera, azal azaletik ze ez daukagu orri onetan leku geiegirik. Folklore aldetik erria aurrera doa, baiña egia esan aurrerakada aundi baten bear izan izana dauko abezbatzak eta ez-pata-dantzari taldeak. Arte lanen aldetik, badagoz errian gazte batzuk, bakoitza bere aldetik biarreen elkar artu barik «tiragomiak» arrija botatzen daben legez» itoten nork eurak botako entzutetzura. Zertan esan ez dago ikasaldian ze egoera larritan dagon erria, ainbat eta ainbat gazte batxilleratko sasoiaren eta institutoko obrak gelditu ta, ez dago ofizio ikasteko ikastola bat, eta gero txarago ez dago nun lana egiñik, geienak errikan kanpora urten bear dabe lanera edo bestela itsasora ta

itsasoagaz asita «escuela de náutica» bere denboran Kantuurioko guztian onena, or dago orain ganorabarik, bitartean Lekittoko gazteak Paisai, Ondarru, Bilbon eta abar ikasten Lekiton ikasi Bear leukiena. Zer izan biar dau aurtengo neguan arrantzale ta jende artian judabarran partilla gutxi egon da, bokarten faltaz eta huelga gaitik, orain arte atunak ez dau emon bizi dan antzik, zer izan bear daben aurtengo neguan, zuek etara kontuak.

Ola ta lantegiko ugazaba asko dagoz urtero emen uda ondo pasaten, badakigu bear bada arantza asko eukiko leukena, baiña ez aal dabe ipiñi gure errian lantegi ta ola batzuk erriko jentea ta ekonomia indartzeko? Turismoa ona da, baiña baita industria garbia be, ta orretarako badagoz lekuak Arropain, Mastian, Bilborako bide ertzian eta abar, gauza biak ondo elkar eruan leikez beste leku batzuetan legez. Erria maite badozue, mesederik onena nun lana egin erriko jenteari eskeini, zuen eskuetan dago. Urrango batean jarraituko detusagu gai oni.

AMANDARRI

AURTENGO JAIAK

Aurtan jaiak uste danez ez dabe izango 1969-ko indarrak egitarautik artzen dogun jai nagusienak onek dira:

Egunero Kirol-Etxea-ko frontoian profesionalen ezkuzko pelota jokotako, tanborradak, txirindularien ariñeketa ta abar; illaren iruan, Pentlaton Kai-Abija, bost kirol ariñeketa baten (remo, natación, ciclismo, ciclo-cross, pedestrisimo); illaren lauean, txirindulari ariñeketa; bostean (larunbata) antzar egu-

na, arratsaldean antzar jaiak, kaian egiñaz; sei ta zazpi (igande ta astelehen) Leenengo umeen euskal jaiak, eta illaren zortzian euskal dantza solteko (jotas) txapelketa, Lekittoko IV-gn. Sari aundia, 1 Memorial M. Urdanpilleta, Gauetako erromerietan Basauri, Union Musical Vizcaina, Tolosako Peña Alcoyano ta Lekittoko eresbatzak, txistulari, ta beste jai txiki batzuk. Emendik Danori ONDO IBILLI.

ERRIKOA

arístegui hermanos

ZORUAK ETA ESTALKIAK,
PERSIANAK, ATEAK, ETA ABAR.
GARBITOKI ETA ITURKINTZA GAIK.

ERAKUSTOKIA:
FUENTERRABIA, 19 - URRUT. 11459
DONOSTIA

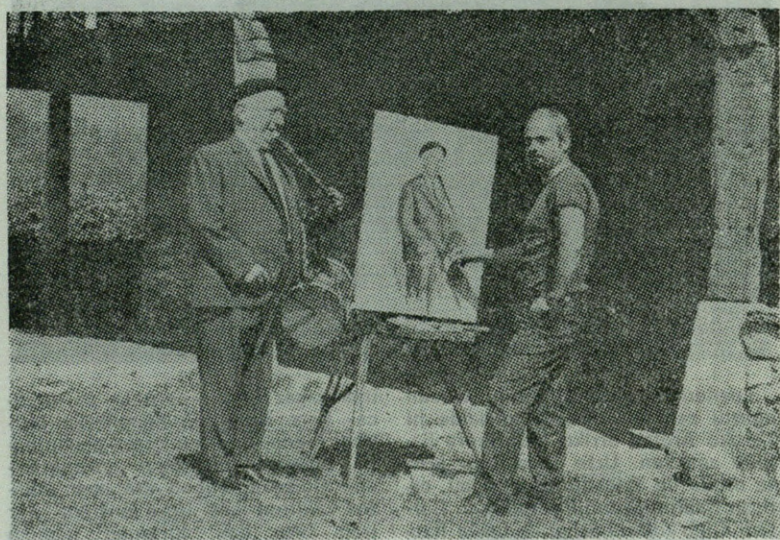
ELGOIBARR

Elgoibarko Herriaren Beharrak

Udaletxeak erabakirik eta hasitako lanak bukatu. Pelota leku itxia. Azoka plaza. an Rokerako zubia. San Rokerako ura. B. Ezenarro ta P. M. Urruzuno kaleak bukatu, gure semeak aiton egin baino lehen eta abar ta abar.

Eritegi edo dispensario bat eta bertan kuarto de sokorro bat eratu. San Franisko kalean autoentzatz direzioa aldatu. Autoentzatz aparkadurak egin. Rey Quiroga ingurua maratu eta txukundu. San Bartolome e'a Errosario bitarteko karkabako arratoi zaharrak garbitu eta abar ta abar.

Urbitate eta Eleiza ondoko parke

Ansola txistularia, Luxiano pintorea, bere irudia egiten ari dan unean

A Y A L D E

Ayalde pintore bezela goratuko dutenak nik uste izango dirala. Baita izkera-biko eskritore bezela ere. Beste bat da nere gaurko asmoa. Oyartzungo elizan sortu zitzaidan, Antonio Valverde zana-aren elizkizun korputz-illutz aurrean.

¡Ba zan jendea arratsalde artan Oyartzun-go elizan! Gipuzkoa guztik bildutako jendetza arrigarria. Danak an gñala esan genezake. Danak. Eta danak esatean, itz oni aal-dedan zabaltasunik aundiena ematen diot. Danak.

Valverderen oroimen mingarriak guztiok bildu gñuzen Oyartzun-go eliz-barnean. Eta auxa da gaurko nere gogaketa.

Ayalderi aizken agurra egitera bilduta, Euskalerriko asmo-joera guzi-guziak antxe gñan.

Nere barnean naasian zebiltzan otoitz eta pentsakizunak. Baiñan pentsakizunek ere otoitz antz garbia artzen zuten. Guzien elkartasun naiaz betetako pentsakerak bait ziran.

¡Ai, zeñen erri aundia gñakean elkartzen bagenike! Elkartu bear orren okasioa laster izan dezakegula pentsatu bearra daukagu.

Esan diteke orde, okasioa iritxi baiño leenago elkarren kontrako leia bizian jarri gerala guziok.

Ibar ixilleen deritzan liburu atera zuan Ayalde bere aizken egunetan. Eta orra: bera ilzan egun berean iritxi zan Estaduko zentzuraren baimena. Ayalde-k bere liburu egin berria ikusi ta goxatzeko suerterik izan ote zuan?

Liburu guziz atsegiña. Artista batek idatzitako idazki guziz argi ta erraxa. Ayalde beraren makiñabat dibujoz ornitua. Azala ere bai, Ayaldek egiña, zoragarria da.

Deskantsatu egiten nau biotz-biotzeko lagun on nuan Antonio Valverderen liburu au irakurtzeak.

Xenpelarren omenez Ayalde esandako itzaldi bat ere ba dakar. Eta pasaizo batean errenderiar bertsolari famatuaren bertsoa:

«Umildadian elkarri
errespetua ekarri
ori deseo nuke nik
ixuri gabe odolik.
Ez da erreiz ibiltzen
anaiak alkar iltzen
zer dan entenditu gabe
ortan geldituko gerade.

Eta Antonio Valverde onela dio bertso orren ondoren:
«Zer dan entenditu gabe! Gaurko egunerako balio duen sententzia».

Min ematen zion Ayalde zanari gure elkarren ganako borondate txarrak. Pakezko gizona zan gauza guztien gaiñetik. Eta bere pake nai ortan bildu gñan guziok Oyartzungo elizan.

¿Ez ote degu arkituko anaitasun arrigarri ura luzatzeko modurik?

JOSE DE ARTECHE

eta loretegiak txukundu. Kaleari berez tokatzen zaizkion sailak eta partikularki jabeturik daudenak utzerazi, arresiak eta esiturak kenduaz. Kale ertz eta espaloietan dauden txatar eta burniak kenerazi. Txankako zubiaren azpitik oinezkoentzatz igaro lekua jarri. Desarrolo Komunitario bat egin. Kaja de Ahorrosak dituan terenuetan, lehenbailehen etxean egn eta abar ta abar.

Gauean eta kale inguruetan dauden txakur zatatsak kenerazi (lau ankakoak eta... bikoak). Behin gauera ezker, kafeterietan dauden toka-disko zatatsak kendu edo isilerazi eta abar ta abar.

Haurrak jolasteko beharrezko dituzten parkeak, lehenak txukundu eta berriak egin. Gazteentzatz, igari leku egitea iritxi. Gazteentzatz, kiroltan ibiltzeko leku egoki bat, balon-zesto, atletismo ta abar egiteko. Eskuela Profesionalak biak bat egin, laguntza eta irakasle aldetik hobeto osatuaz, behingoz, maestria herrian egin dezaten gazteek, eta abar ta abar.

Gazteentzatz dantza leku egoki bat. Azoka lekuan izan liteke, goiko pisu bat gazteentzatz, dantza leku, itxurazko bat behar beharreko dute. Alboan saloi bat, itzaldiak, abestaldiak, antzerkiak eta kultura gaietarako lekua. Derrigorrezkoa dugu alderdi honetan lan egin beharra, giro hobea sor dedin materialismo negargarri baten azpian zearo ez erortzeko eta abar ta abar.

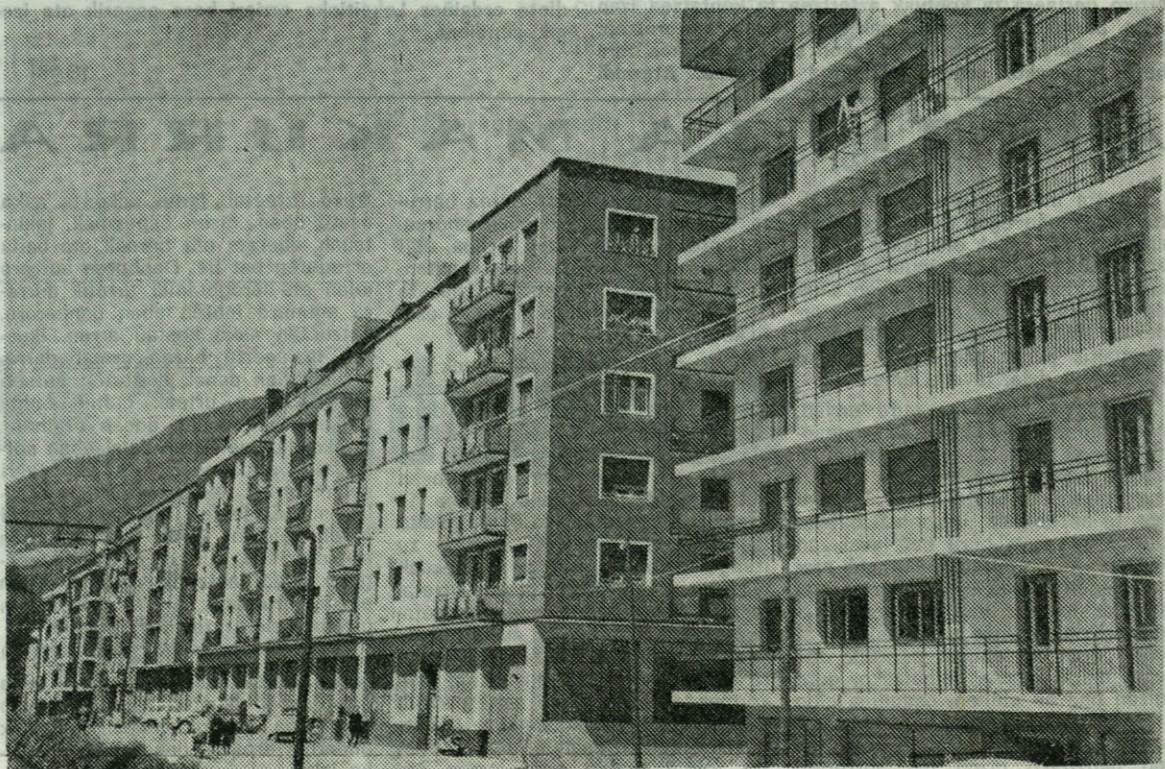
EUSKAL LIZEOA: Beharrezko zai-gu, gaurko gazteak gure euskal kulturari jabetzeka edo ezitzeko, gure hizkuntza EUKERA indartuaz eta sakonduaz eta gure herri giro baten behararekin arduratzeko eta euskaldun bezela sendotzeko eta abar ta abar.

PARROKO BERRIA: Parroko berriaren zai gaude, eta izan dedilla Euskalduna eta herria maite duana, langilea eta gaztea, herriarekin kon-tatuko duana, bai sartzean eta bai urtetzean. Haurrentzatz eta gazteentzatz Euskerazko meza. Euskerazko eta erderazko mezen orduak eta egunak, jarririk daudenak errespetatu. Hitzaldi hobeak eta gaurkoak eta zerbait esan nahi dutenak eta abar eta abar.

ALKATE BERRIA: Hainbat aldiz entzun dugu, alkatea hainbeste urtetan lanean nekaturik dagoela eta utzitza dagoela. Orain ere ahotik ahora dabil eta hala bada, berria izan dedilla HERRIA ta OHITURAK maite dituan langile bat eta abar eta abar.

HERRITAR GUZIOK: Hilean behingo «plenoetara» joanaz, herriko gorra-behera GUZIETAN parte ar dezala eta ez boseoko edo fubolekoetan bakarrik. HERRIKO GUZIETAN eta abar ta abar.

Marisabeleen Taldekoak

Pedro Muguruzan ibiltegiak (avonida) be re etxegintza berriakin erakusten diguna

Koperatibak eta Herria

Elgoibarko Koperatiba Industrialetako Zuzendariei galeeak

Gaur egun, zenbait ekintzetakok, elkarguntzak kritikatu ohi dituzte, bai gizarte arazoan eta bai herri zale aldetik urrutit ote dabilzan esanez. Gizarte arazoan, barrukoen nahia edo problema erabaki eta kito, besteengaitik arduratu gabe. EUSKALERRI giroan berriz, gutxi egiten dutela ta atzeritarrak beren herrian bezela arkitzen dirala, eta hau ondo badago ere, herritarrek, bertakoak, erbestean bezela arkitzen dirala eta hau hala dan jakin nahi dugu. Koperatiba guziek ez dute berdin jokatu noski, eta guk hemen koperatibak ditugunez haue-tako aundieneko zuzendariari ondo-rango galdera hauek zuzentzen dizkiegu:

—Koperatiba industrialetako lehenbiziko egin beharrak zeintzuk dira?

—Langileen koperatiba bereizten duen arazoa, uste dugu, bertan arkitzen diran sail ezberdinei, alegia, gizona, lana eta diruari neurri-neurria ematea dala.

Bainan horretara iristeko, behar-beharrezkoa da, lantoki baten suar edo dinamika-presupuestoa betetzia ekonomi-merkatu bati ezarria bere kondizio klasikoekin.

Honetaz gainera, Langile kopera-tiba bereizten duen beste arazoa, bere agerpena da, beraz, saiaketa bat, aukerarik andienak eman ahal izateko mundu-langileari, estruktura berrira ezar-ditezen guztiak. Hone-gaitik beti ahalegindu behar du la-nerako puesto berriak sortzen.

—Ba dira gure herrietako kope-ratiba industrialetak edo bertan ari diran gizonak neokapitalismoaren barruan sartu dirala esaten dute-nak. Zer derizkiozute zuek?

—Gaur egin hainbat hitz-nahaske-ta arkitzen dira, zeren, estruktura bera izan leiteke eskubitar edo ez-kertar, zeinek azaltzen duen bere iritzia.

Berdin, gaurkotasunez jarria da, kapitalista-berritatz jotzea, indarka ez dijoan erreboluzio bat diharduan edozein estruktura.

Eta erantzun hau bera ere, se-guru asko, burgestatz joko dute as-ko ta askok. Bainan zer agerpen azatzen dute, gu kapitalista berritatz jotzen gaituztenek?

Ez ahal dira beti-betiko kritika-tzaile diren hoien taldekoak. egin-tzarik gabe hitz hutsetan gelditzen diran hoietakoak?

—Rochdale-ko garaitik honuntz, koperatibismoak izan du oinharri bat bezela Edukazio eta Kultura bideak zabaltu eta indartzea. Elgoibarko koperatibak egin ahal dute zerbait ko koperatibak ahal dugun guztia genekioena. Ez dugu uste Elgoibar-hau. Beste edozein sozial-alderdi zalako aukeratu genduan sail-sozial izan zeitekean gure laguntza eman bide hortan?

—Orduko behar beharrezkoena (eta gaur ere hala jarraitzen du) egin dugunik, bainan gure bultzadakatxoa eman diogula bai.

—Eta euskal kulturaren alde eta ikastolaren alde egiten ahal da ezer?

—175 —pezetako diru— laguntza bat estruktura da, langileko eta urteko, lantokia dugun herri guz-tientzatz, hau da: Elgoibar, Deba eta Azkoiti, guzira 350 langile.

—Eta hizkuntza aldetik atzeritarrak etxekotzat eta etxekoak erbes-tekotzat hartze horretaz zer dio-zute?

—Galdera honek ez-ustean artu gaitu, eta ez degu uste gure kope-ratiberi dijoakionik, zeren guk Bi-lera Nagusiak, diru-kontu guziak, ohar eta abar bi hizkuntzetan egiten ditugu, eta agintzari berriak sortu behar ditugunean alegintzen gera kondizio hau betetzen. Hau da bi hizkuntzakoak izaten.

—Caja Laboral Popular zer izan da gure herrialdeko koperatiben-tzat?

—Koperatiben desarroiloa ames-utsekoa izan ez zedin, beharrezkoa genduan, estruktura esigarri bateko izaira edo entidade sinisgarri ba-tekin kontatzea.

Bainan gure Euskal Herria, bene-fizio aundi baten dijoa, ekonomi-so-zial potentzia honekin, nahi tana-hiez. Esan dezagun haue-tako bat: Bere demokratika-estruturarekin beste lantoki asko eta askori, ager-pen bide baten sar-arazten die.

Aurretzailea, inoiz izan ez duen maila batera altxatu du. Noiz izan da herria, gaur egun bezala, Au-rresti-etxeen partez honela konside-ratua? Eta euskal kulturari deritzaio-nez leku bakoitzeko konseiloak, be-re estruktura demokratikoaz, ber-bertan ziara biurtu zan ikastolaren alde.

MARISABELEEN TALDEKOAK